

Anslagsbelastning och prognoser för Pensionsmyndighetens anslag

Budgetåren 2020–2024

PENSIONS
MYNDIGHETEN

Innehåll

Sammanfattning	i
Inledning.....	1
Prognoser för inkomstindex och balanstal.....	3
Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	11
1:1 Garantipension till ålderspension	11
1:2 Efterlevandepensioner till vuxna.....	14
1:3 Bostadstillägg till pensionärer	17
1:4 Äldreförsörjningsstöd.....	20
1:5 Inkomstpensionstillägg.....	23
2:1 Pensionsmyndigheten	25
Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	47
1:5 Barnpension och efterlevandestöd	47
1:7 Pensionsrätt för barnår.....	50
Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget.....	52

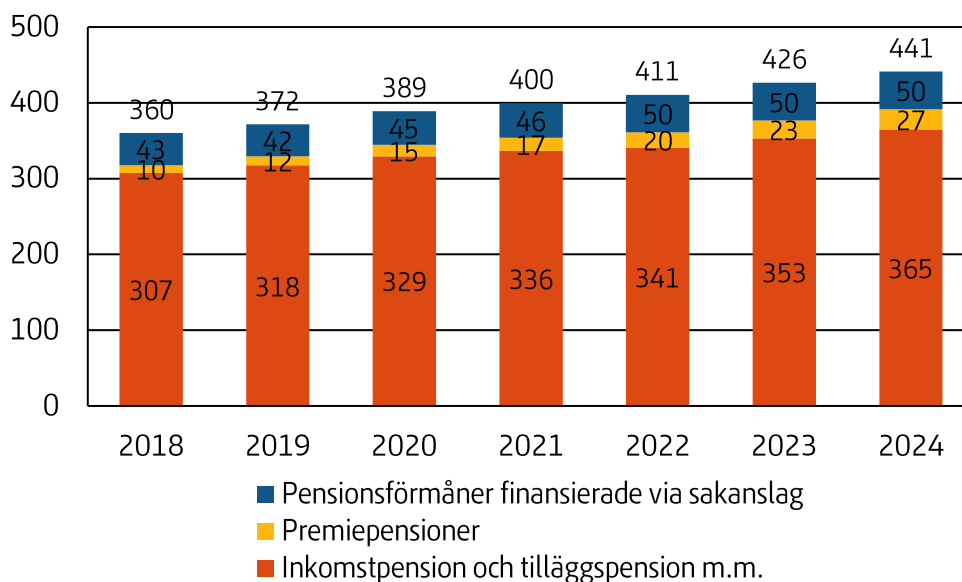
?

Sammanfattning

Enligt regeringens regleringsbrev har Pensionsmyndigheten i uppdrag att redovisa utgiftsprognoser för förmåner inom dess ansvarsområde.

I diagrammet nedan redovisas utgiftsutvecklingen från 2018–2024.

Figur 1. Utgiftsutveckling från 2018–2024

De totala utgifterna förväntas öka enligt prognosen, från 372 miljarder kronor år 2019 till 441 miljarder kronor år 2024. Utgifterna ökar främst som en följd av att antalet ålderspensionärer ökar och att pensionerna ökar nominellt. Den nya förmånen inkomstpensionstillägg bidrar också till ytterligare utgiftsökning från och med september 2021. Antalet ålderspensionärer med inkomstpension eller tilläggspension beräknas öka från 2,3 miljoner i december år 2019 till 2,4 miljoner år 2024.

Från de antaganden som gjorts avseende inkomstindex beräknas följande förändringar för inkomstpensionerna och tilläggspensionerna:

Tabell 1. Indexering av inkomstpensioner, procent

	2021	2022	2023	2024
Juliprognos	+0,8	-2,7	+2,1	
Oktoberprognos	+0,5	-0,5	+1,8	+1,5

Inkomstpensionen beräknas att öka 2021 för att sedan för 2022 minska. För år 2021 beräknas inkomstpensionen öka med 0,5 procent vilket är lägre jämfört med föregående prognos. Beräkningen baseras på Konjunkturinstitutets (KI) prognos från oktober. Konjunkturinstitutet har justerat ned prognosen för summa pensionsgrundande inkomster 2020

jämfört med föregående prognos. Prognosen för summa pensionsgrundande inkomster år 2021 är höjd jämfört med föregående prognos vilket leder till att prognosen för inkomstindex är höjd för 2022.

Prisbasbeloppet, som bland annat påverkar garantipensionen, ökar med 0,6 procent 2021.

Antalet ålderspensionärer ökar under prognosperioden vilket har en höjande effekt på antalet som får bostadstillägg eller garantipension. Indexeringen av pensionen medför att garantipension, bostadstillägg och äldreförsörjningsstöd räknas om. Antalet som erhåller bostadstillägg eller garantipension kan också påverkas något av indexeringen av pensionerna då ökad pension minskar storleken på dessa förmåner och omvänt. Antalet med garantipension och bostadstillägg beräknas under prognosperioden öka svagt.

De viktigaste förändringarna jämfört med föregående anslagsuppföljning

Prognosen för inkomstindex har sänkts för 2021 vilket har en höjande effekt på utgifterna för bland annat bostadstillägg och garantipension. För åren 2022–2023 är prognosen för inkomstindex höjd. Prognosen för prisbasbeloppet har höjts för åren 2022–2023 vilket höjer utgifterna bland annat för garantipension.

Prognosen av utgifterna för ålderspension år 2022–2023 har höjts med 7,6 respektive 7,2 miljarder kronor jämfört med föregående anslagsuppföljning, främst på grund av höjt inkomstindex. Utgifterna för premiepension höjs med 0,5 miljarder kronor 2021, 0,7 miljarder 2022 kronor och 0,9 miljarder kronor 2023 till följd av återhämtningen på aktiemarknaderna.

Utgifterna för garantipension för 2021 är höjd med 434 miljoner kronor med anledning av att garantipension fortsatt ska betalas ut till utomlands bosatta inom EU, enligt lagförslag i budgetpropositionen. Den tidigare lagstiftningen innebar att utbetalningarna till utomlands bosatta inom EU upphörde 2021 men de förlängs nu med ett år.

Nytt för denna anslagsuppföljning är prognosen av den nya pensionsförmånen inkomstpensionstillägg. Inkomstpensionstillägget beräknas medföra utgifter på 2,0 miljarder år 2021 då förmånen börjar betalas ut från och med september. Utgifterna beräknas utvecklas från 6,2 miljarder för 2022 till 6,4 miljarder för 2023.

Prognosen för barnpension är höjd något vilket innebär att anslagskrediten överskrids för 2020. Avvikelsen från tilldelade medel är 69 miljoner kronor.

Prognosändringarna för övriga förmåner kan betraktas som relativt små bortsett från de förändringar som orsakas av ändrade prognoser för inkomstindex och prisbasbeloppet.

Administrationskostnader

Anslagsprognosen för 2020 har höjts med motsvarande anslagsökningen i höständringsbudgeten, dvs. 34 miljoner kronor.

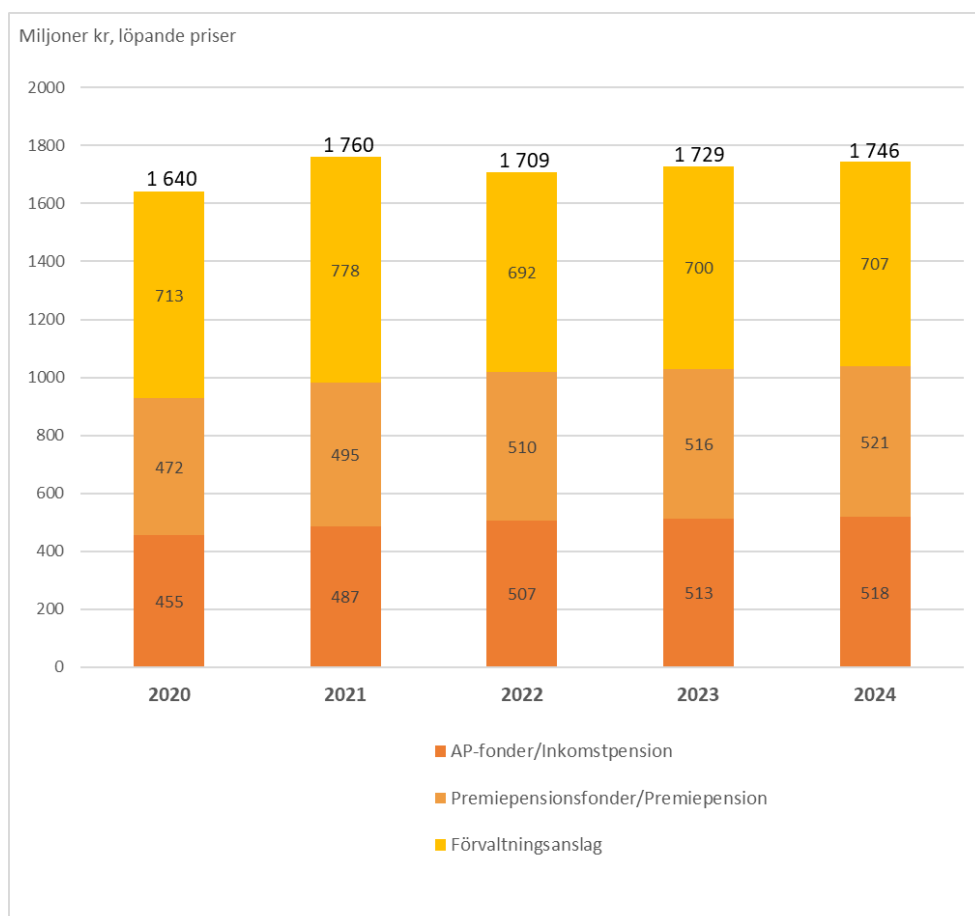
Även för åren 2021–2023 är anslagsprognosen höjd och anpassad till aviserade medel i senaste budgetpropositionen (BP21).

Konsekvenser av anslagsnivåerna i denna prognos beskrivs under avsnittet *De totala administrationskostnaderna* längre fram. Där finns även beräkningar av myndighetens faktiska medelsbehov för att säkerställa verksamheten inom våra befintliga uppdrag, dvs. beräknat behov av ytterligare medel utöver de som redovisas i prognosuppgifterna.

Pensionsmyndigheten har i BP21 anvisats 12 miljoner kronor i förvaltningsanslag från 2021 för att intensifiera arbetet med att *Motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott*. För arbetet med *Civilt försvar* anvisas ytterligare 3 miljoner kronor i förvaltningsanslag i BP21, även det från 2021. Enligt tidigare praxis förväntar sig myndigheten att anvisat förvaltningsanslag i BP21 för dessa två områden kommer att återföljas av motsvarande finansiering i form av avgiftsuttag från inkomstpensions- och premiepensionssystemen. Detta säkerställs genom att myndigheten kompletterar tidigare framställan om avgiftsuttag, som lämnades till regeringen i maj, inför regeringens beslut om avgiftsuttag i december. En kompletterande framställan med detta innehåll kommer att lämnas.

Nedan följer en sammanställning av Pensionsmyndighetens administrationskostnader så som de är angivna i prognosen.

Figur 2. Administrationskostnader i löpande priser åren 2020–2024.

Inledning

Enligt regleringsbrevet för budgetåret 2020 ska Pensionsmyndigheten redovisa utgiftsprognoser för 2020–2023. I denna prognos redovisas också år 2024 eftersom ESV efterfrågar det. Prognoserna ska lämnas i löpande priser. Prognoserna ska kommenteras både i förhållande till föregående prognostillfälle och i förhållande till statens budget. De antaganden som ligger till grund för prognoserna ska redovisas.

Denna rapport är svar på regeringsuppdraget och redovisas genom inrapportering i Hermes.

Uppdrag

Enligt regleringsbrevet för budgetåret 2020 ska följande redovisas:

- preliminärt utfall för 2019 för samtliga anslag och anslagsposter samt för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget (endast den 10 februari)
- belastning på samtliga anslag och anslagsposter redovisat totalt samt fördelat per månad
- prognoser för 2020 för samtliga anslag och anslagsposter samt för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget, redovisat totalt samt fördelat per månad
- beräkningar av samtliga anslagsnivåer och anslagsposter samt utgifter för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget för 2020–2023
- prognoser för balanstalet för 2021–2023
- prognoser för inkomstindex för 2021–2023
- förklaring till och analys av utfall i samband med förändringar i prognoser,
- beskrivningar av eventuella förändringar av prognosmodeller,
- prognosen för ackumulerad skuld till Riksgäldskontoret avseende räntekontokredit enligt 7 kap 4 § budgetlagen (2011:203) och hur skulden belastar anslag, respektive AP-fonderna och premiepensionssystemet samt
- användningen av den särskilda krediten enligt 7 kap 6 § budgetlagen (2011:203).

I denna rapport redovisas prognoser för åren 2020–2024 för anslag inom Pensionsmyndighetens ansvarsområde inom utgiftsområdena 11 och 12 samt för ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget. I respektive avsnitt redovisas även en jämförelse med närmast föregående prognos.

En sammanfattande tabell för 2020 för anslagsuppföljningen inkluderande jämförelse med statens budget redovisas i bilaga 1. Utvecklingen av antal förmånstagare och av olika medelbelopp med mera redovisas i bilaga 2. Månadsfördelade prognoser för 2020 och 2021 redovisas i bilaga 3.

Prognoserna för inkomstindex och balanstal redovisas i ett eget avsnitt.

Redovisningen av ackumulerad skuld till Riksgäldskontoret avseende räntekontokredit samt användningen av den särskilda krediten redovisas i avsnitt 11.2:1 Pensionsmyndigheten.

Prognosunderlag

Vi använder det mest aktuella dataunderlag som finns tillgängligt. Det innebär att statistik för september och det ekonomiska månadsutfallet till och med september 2020 har kunnat användas som underlag i prognosen.

Vid prognoserna tas hänsyn till föreslagna regeländringar i lagda propositioner med lagförslag. Däremot tas oftast inte hänsyn till av regeringen aviserade regeländringar för vilka lagförslag saknas eftersom detaljerat underlag för beräkningar inte finns. Ingen hänsyn har tagits till höjningen av pensionsåldern från 65 till 66 år 2023 eftersom det inte finns någon proposition. Inte heller har någon hänsyn tagits till höjningen av lägsta uttagsåldern från 62 till 63 år 2023 av samma anledning. Regeringskansliet har efterfrågat beräkningar av effekt för höjd pensionsålder för utgiftsprognoserna. Vi har valt att redovisa dessa separat i en bilaga.

Till beräkningarna har vi använt den befolkningsprognos från SCB som kom i april 2020.

Från Konjunkturinstitutet har hämtats in uppgifter med prognoser för löneutveckling och prisbasbelopp med mera. Dessa prognoser har legat till grund för vid prognosberäkningarna i anslagsuppföljningen.

Konjunkturinstitutets prognos är från den 30 september. Den antagandebild som använts redovisas i bilaga 2.

Kontaktpersoner

Anslag		Kontaktperson
	Prognoser för inkomstindex och balanstal	Stefan Granbom Erik Granseth Karl Birkholz
11.1:1	Garantipension till ålderspension	Stefan Granbom
11.1:2	Efterlevandepensioner till vuxna	Markus Andersson
11.1:3	Bostadstillägg till pensionärer	Stefan Granbom
11.1:4	Äldreförsörjningsstöd	Stefan Granbom
11.1:5	Inkomstpensionstillägg	Markus Andersson
11.2:1	Pensionsmyndigheten	Johan Söderberg
12.1:5	Barnpensioner och efterlevandestöd	Stefan Granbom
12.1:7	Pensionsrätt för barnår	Jesper Lorentz
	Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget	Jesper Lorentz Markus Andersson

Samtliga kan nås på telefon 0771-771 771

Prognoser för inkomstindex och balanstal

Enligt regleringsbrevet för Pensionsmyndigheten ska prognoser lämnas för balanstalet och inkomstindex för 2021–2023. Vi lämnar även en prognos för 2024 eftersom ESV efterfrågar det.

Inkomstindex för ett givet år baserades fram till år 2016 på de tre föregående årens genomsnittliga realinkomstutveckling samt förändringen av konsumentprisindex mellan juni året innan och juni två år innan. Från och med år 2017 baseras inkomstindex på förändringen av genomsnittlig pensionsgrundande inkomst mellan två år. Pensionsgrundande inkomster (PGI) som överstiger 0,423 prisbasbelopp ingår för individer som är mellan 16–64 års ålder. Både inkomster över och under det så kallade avgiftstaket på 8,07 inkomstbasbelopp ingår i inkomstmättet.

Inkomstindex för åren 2021–2024 är beräknat utifrån Konjunkturinstitutets prognos för summa PGI. Prognosen är från den 9 oktober och är i dessa tider osäker.

Pensionsmyndigheten har gjort en prognos för antal med PGI som baseras på Konjunkturinstitutets prognos för sysselsättning samt SCB:s befolkningsprognos. Pensionsmyndigheten har därefter färdigställt prognosen för inkomstindex för åren 2021–2024. Den antagandebild som använts till prognoserna finns i bilaga 2.

Inkomstindex för år 2020 är 182,58 vilket innebär att indexet ökade med 3,8 procent jämfört med år 2019. Inkomstindex för 2021 har beräknats till 186,52 vilket är en ökning med 2,2 procent jämfört med föregående år. Prognos för de olika delarna i inkomstindex redovisas nedan.

Tabell 2. Prognos pensionsgrundande inkomst (PGI)

	Utfall			Prognos				
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Summa PGI (miljarder kronor)	1 666	1 729	1 811	1 870	1 905	1 942	2 008	2 103
Procentuell utveckling	4,5	4,2	4,3	3,2	1,9	1,9	4,4	3,7
Antal med PGI (tusental)	5 298	5 376	5 431	5 450	5 418	5 463	5 517	5 551
Förändring (tusental)	+84	+78	+55	+19	-32	+45	+54	+34
Snittinkomst (tusental kronor)	314	323	334	343	352	355	368	379
Procentuell utveckling	2,9	2,7	3,3	2,9	2,5	1,1	3,4	3,1

Utvecklingen av antalet personer i åldern 16–24 som arbetar och som når över inkomsten på 0,423 prisbasbelopp per år har relativt stor betydelse för antalet med pensionsgrundande inkomst. Antalet med pensionsgrundande inkomst för dem som är äldre förändras inte så mycket från år till år. De yngre har i regel låga inkomster. Under senare år har befolkningen ökat samtidigt som sysselsättningsgraden har ökat. Antalet med pensionsgrundande inkomst har därför ökat.

Summa PGI styrs främst av lönesummeutvecklingen men till viss del även av prisbasbeloppets utveckling eftersom prisbasbeloppet påverkar många socialförsäkringar.

Jämfört med föregående anslagsuppföljning är prognosen för inkomstindex sänkt för år 2021 men höjd för 2022. Inkomstpensionen prognostiseras att öka 2021 för att sedan för 2022 minska. Konjunkturinstitutet har justerat ned prognosen för summa pensionsgrundande inkomst för 2020 jämfört med föregående prognos. Prognosen för summa pensionsgrundande inkomster är höjd för 2021 jämfört med föregående prognos.

Tabell 3. Prognos inkomstindex

	Fastställda inkomstindex				Prognos			
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Procentuell förändring av inkomstindex	3,7	1,5	3,1	3,8	2,2	1,1	3,4	3,1
Inkomstindex, ny prognos	168,16	170,73	175,96	182,58	186,52	188,50	194,95	200,95
Inkomstindex, föregående prognos					186,93	184,83	191,64	191,64

Beräkningen av *balanstalet* baseras på samma antaganden som utgiftsprognoserna.

Balanstalet består av tre komponenter, avgiftstillgång, AP-fondernas fondkapital samt pensionsskuld.

Ett gemensamt antagande har gjorts för utvecklingen av aktiekurserna. Det är nödvändigt att göra ett sådant antagande för att kunna beräkna AP-fondens ställning och därmed balanstalet. Vid beräkningen antas att aktier ger en överavkastning i förhållande till korta räntor på 3,5 procent, inklusive utdelningar. Av dessa 3,5 procent förväntas ungefär 2,5 procentenheter komma från utdelning och ungefär 1 procentenhet från orealiserad avkastning. Korta räntor förväntas bidra med ungefär 0 procent avkastning. Under ett innevarande år beaktas kursutvecklingen hittills under året, vilket för den här prognosen innebär utvecklingen från årsskiftet fram till slutet av september. Den beskrivna schablonmetoden tillämpas för resten av året, med hänsyn till antalet månader som återstår av året. Avkastningsantagandet är behäftat med mycket stor osäkerhet och bör inte betraktas som en ”prognos”. Även två alternativa antaganden har gjorts för kursutvecklingen för att illustrera hur detta antagande påverkar balanstatsprognosen.

I huvudalternativet antas att aktiekurserna, exklusive utdelning, sjunker med 3 procent 2020 och ökar med en procent 2021, avkastningen inklusive utdelning blir ungefär 2,5 procentenheter högre. Den korta räntan antas förbli vid cirka 0 procent. Detta alternativ har legat till grund för beräkningen av eventuella balansindex. De övriga två alternativen ska ses som en känslighetsanalys om hur balanstalet påverkas av antagandet om aktiekursernas utveckling. I det optimistiska alternativet har antagandet höjts med tio procentenheter för varje år jämfört med huvudalternativet och i det pessimistiska alternativet har det sänkts lika mycket.

Den tabell som följer redovisar bland annat de antaganden som gjorts för kursutvecklingen 2020 till 2022. Något antagande om kursutvecklingen 2023 och 2024 behöver inte göras eftersom balanstalet för 2024 baseras på

utfallet 2022. I tabellen visas balanstal för 2021 och prognos för 2022–2024. Från och med 2017 har det införts dämpade balanstal som i stället för balanstalen används vid beräkning av balansindex. Detta innebär att bara en tredjedel av balanstalens avvikelse från 1,0 påverkar balansindex. Det dämpade balanstalet redovisas endast för huvudalternativet.

Enligt beräkningarna kommer inte en ny balanseringsperiod inledas under prognoshorisonten för något av alternativen. Prognosen är osäker och det finns en risk för en sämre utveckling.

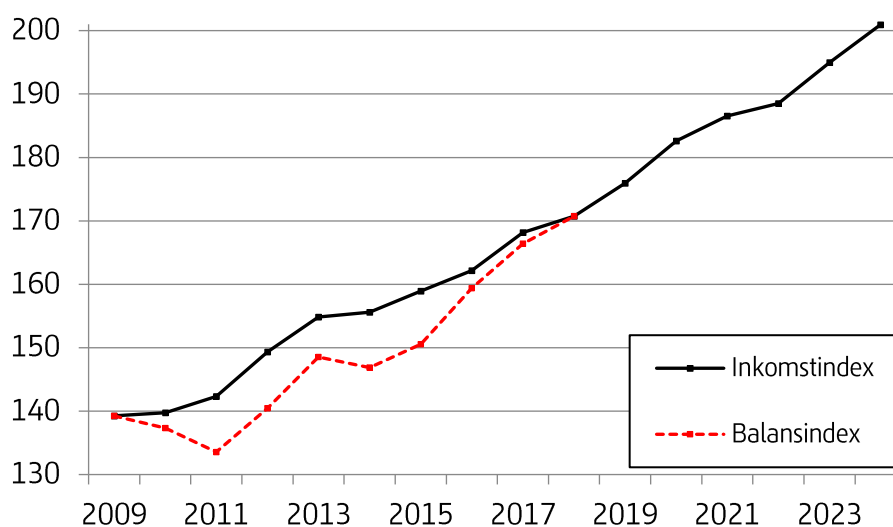
Tabell 4. Prognos för balanstal enligt de tre olika alternativen

	2020	2021	2022	2023	2024
Aktiekursernas utveckling, %*					
- Huvudalternativ	-3	1	1		
- Optimistiskt alternativ	+7	+11	+11		
- Pessimistiskt alternativ	-13	-9	-9		
Balanstal, utfall och prognos					
- Huvudalternativ	1,0505	1,0802	1,0550	1,0309	1,0548
- Optimistiskt alternativ	1,0505	1,0802	1,0657	1,0525	1,0884
- Pessimistiskt alternativ	1,0505	1,0802	1,0442	1,0106	1,0253
Dämpat balanstal, prognos					
- Huvudalternativ	1,0168	1,0267	1,0183	1,0103	1,0183

*Avkastningen är exklusive utdelning. Den totala avkastningen förväntas bli ungefär 2,5 procentenheter högre.

Diagrammet som följer visar utvecklingen och prognoser för inkomstindex och balansindex i huvudalternativet. Sedan 2018 kommer det endast att finnas inkomstindex och inte något balansindex enligt beräkningen då balanstalet är över 1,0.

Figur 3. Inkomstindex och balansindex 2009–2024

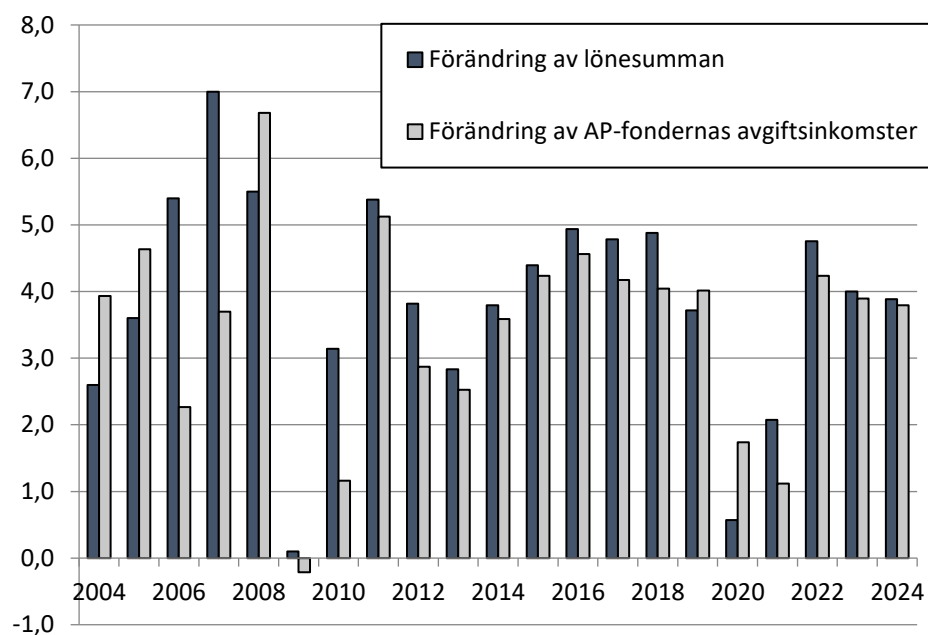

Balanstalet för 2021 är 1,0802 vilket innebär att tillgångarna var nästan 750 miljarder kronor högre än skulderna utefter förutsättningarna som gällde 2019. Pensionssystemets tillgångar består till största delen av avgiftstillgången vars utveckling styrs av pensionssystemets avgiftsinkomster och omsättningstiden. Avgiftsinkomsterna består av en arbetsgivaravgift och egenavgift samt en allmän pensionsavgift och en statlig ålderspensionsavgift. Arbetsgivaravgiften och den allmänna pensionsavgiften utgör tillsammans drygt 90 procent av avgiftsinkomsten och de påverkas av lönesummans utveckling. Egenavgiften kan ha en annan utvecklingstakt men den avgiften utgör bara några procent av avgiftsinkomsterna. Den statliga ålderspensionsavgiften utgör för närvarande 7–8 procent av avgiftsinkomsterna. Den påverkas till exempel av utvecklingen inom sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna. Statliga ålderspensionsavgift har ofta haft en låg men ojämn utvecklingstakt.

Den största delen av avgiftsinkomsten, arbetsgivaravgiften och den allmänna pensionsavgiften, följer utvecklingen av lönesumman medan egenavgifter och statliga ålderspensionsavgifter har haft en annan utveckling som generellt sett varit lägre. Detta medför att avgiftsinkomsterna har ökat i lägre takt än lönesumman för de flesta åren.

För prognosen ser det något annorlunda ut vilket främst beror av att den allmänna pensionsavgiften påverkas med viss eftersläpning av lönesummans utveckling. Denna effekt blir extra tydlig vid stora skillnader mellan årliga förändringstakter som nu för år 2020. En jämförelse mellan lönesummans utveckling och avgiftsinkomsterna redovisas i diagrammet som följer.

Figur 4. Förändring av lönesumman respektive AP-fondernas avgiftsinkomster jämfört med året innan, procent

Tabellen som följer visar de komponenter som ingår i balanstalet. Beloppen anges i miljoner kronor.

Tabell 5. Prognos för skulder, tillgångar och balanstal samt jämförelse med tidigare prognos

Balanseringsår		Avgifts-tillgång	AP-fonderna	Summa tillgångar	Pensions-skuld	Balanstal
2021	Utfall	8 616 216	1 596 342	10 212 558	9 454 228	1,0802
2022	Ny prognos	8 801 261	1 565 010	10 366 271	9 826 154	1,0550
	Föregående prognos	8 766 762	1 499 159	10 265 921	9 821 695	1,0452
2023	Ny prognos	8 791 361	1 569 052	10 360 413	10 050 150	1,0309
	Föregående prognos	8 733 193	1 495 722	10 228 915	10 060 724	1,0167
2024	Ny prognos	9 125 641	1 579 471	10 705 111	10 149 025	1,0548

Det högre prognostiserade balanstalet för 2022, jämfört med föregående prognos, beror på avgiftstillgången som bedöms utvecklas något bättre och en förbättrad ställning för AP-fondernas tillgångar. Balanstalsprognosen baseras på de antaganden som ingår i Konjunkturinstitutets prognos från 30 september. Lönesumman har historiskt sett utvecklats med en större tröghet och eftersläpning i förhållande till BNP-utvecklingen. Korttidsarbete har

också gjort att lönesumman inte sjunkit lika mycket som BNP. Prognosen för lönesumman för år 2020 från Konjunkturinstitutet är aningen lägre i prognosen från september jämfört med den som kom i juni men högre för 2021.

Avgiftsinkomsten påverkas med viss eftersläpning i förhållande till lönesummans utveckling och en nedgång med 2 procent hos lönesumman ger en minskning på knappt 1 procent för avgiftsinkomsten för innevarande år. Balanstalet sjunker i sin tur med ungefär 0,85 procent vid en nedgång av avgiftsinkomsten med 1 procent.

Avgiftsinkomsterna antas öka med 1,7 procent i jämförelse med året innan, se Figur 4. Förändring av lönesumman respektive AP-fondernas avgiftsinkomster jämfört med året innan, procent. Samtidigt väntas pensionsskulden öka med 3,9 procent främst till följd av indexeringen för 2020, se Tabell 5. Prognos för skulder, tillgångar och balanstal samt jämförelse med tidigare prognos. I kombination med den förväntade minskningen av AP-fondernas tillgångar ger detta ett prognostiserat balanstal för 2022 på 1,0550 för huvudalternativet.

Balanstalet för 2021 är 1,0802 vilket innebar ett överskott inom inkomstpensionssystemet på nästan 750 miljarder kronor för år 2019. Enligt huvudalternativet prognostiseras balanstalet för år 2022 bli 1,0550 vilket motsvarar ett överskott på cirka 540 miljarder kronor för år 2020.

Följsamhetsindexering m.m.

Alla inkomstpensioner samt tilläggs pensioner är följsamhetsindexerade. Detta innebär att pensionerna räknas om vid varje årsskifte med förändringen av inkomstindex efter ett avdrag på 1,6 procentenheter. Om balanseringen är aktiverad används ett så kallat balansindex i stället för inkomstindex.

År 2020 blev inkomstpensionerna uppräknade med 2,1 procent. För år 2021 beräknas inkomstpensionen öka för att minska 2022. Genom att räkna bort effekten av förändringen av prisbasbeloppet kan real förändring av inkomstpensionerna beräknas.

Tabellen nedan visar effekten av följsamhetsindexeringen enligt huvudalternativet ovan. Förändringen för inkomstpension gäller också tilläggs pension över 65 år.

Tabell 6. Index- och inkomstpensionsutveckling 2019–2023

	2019	2020	2021*	2022*	2023*	2024*
Förändring av inkomstindex, %	+3,1	+3,8	+2,2	+1,1	+3,4	+3,1
Nominell förändring av inkomstpensionerna, %	+1,4	+2,1	+0,5	-0,5	+1,8	+1,5
Förändring av prisbasbelopp, %	+2,2	+1,7	+0,6	+1,0	+1,7	+2,0
Real förändring av inkomstpensionerna, %	-0,7	+0,4	-0,1	-1,6	+0,1	-0,6

*kursiv stil är prognos för åren 2021–2023

Balansindex har tidigare använts istället för inkomstindex. Indexeringen är återställd 2018 och för år 2020 finns det inte heller något balansindex eftersom balanstalet är över ett. För åren 2021–2024 beräknas att balanstalet och därmed också det dämpade balanstalet blir större än 1,0 vilket innebär att det inte blir någon balansering dessa år enligt beräkningen.

När den inkomstgrundade pensionen sänks höjs garantipensionen för dem som hade både inkomstgrundad pension och garantipension. När inkomstpensionen sänks tillkommer det även en del nya ”garantipensionärer” som hamnar under brytpunkten för garantipension. De får dock låga belopp i garantipension. Balanseringen hade därför en höjande effekt på utgifterna för garantipension, bostadstillägg och i visst månt äldreförsörjningsstöd. Vissa änkepensioner påverkas också av balanseringen.

Prisbasbeloppet beräknas öka under perioden 2020–2024. Höjda prisbasbelopp har en höjande effekt på utgiftsnivån för garantipension till ålderspension, garantipensioner till efterlevandepension, äldreförsörjningsstöd, efterlevandestöd samt tilläggspension före 65 års ålder. Inkomstindex beräknas också öka. Det påverkar inkomstgrundade efterlevandepensioner inklusive barnpensioner. Prognosen för inkomstindex påverkar också pensionsrätten för barnår.

Tabellen nedan visar de fyra viktigaste indexen inom pensionssystemet för åren 2020–2024. De tre förstnämnda är prognostiserade av Pensionsmyndigheten medan prisbasbeloppet är prognostiserat av Konjunkturinstitutet. Indexen redovisas också i bilaga 2. Åren 2020–2024 kommer det inte att finnas något balansindex enligt beräkningen.

Tabell 7. Fastställda och prognostiserade index och basbelopp

	2020	2021	2022	2023	2024
Inkomstindex	182,58	186,52	188,50	194,95	200,95
Inkomstbasbeloppet	66 800	68 200	69 000	71 300	73 500
Prisbasbeloppet	47 300	47 600	48 100	48 900	49 900

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

1:1 Garantipension till ålderspension

Tabell 8. Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2020	2021	2022	2023	2024
14 393 600	13 998 100	13 639 700	13 701 200	13 833 800

Analys

Antalet ålderspensionärer beräknas öka under åren 2020–2023 eftersom det är fler som tillkommer än som avlider. Nya ålderspensionärer har inkomstgrundad pension i betydligt större utsträckning än äldre ålderspensionärer. Därför är det en lägre andel av de nya pensionärerna som får garantipension. Antalet garantipensionärer påverkas även av relationen mellan följsamhetsindexeringen och prisindexeringen. De år följsamhetsindexeringen är högre än prisindexeringen minskar antalet garantipensionärer av detta skäl och vice versa. Det beror på att garantipensionens gränsvärden räknas upp med prisbasbeloppet samt att garantipensionen avräknas mot inkomstpensionen som följsamhetsindexeras.

Prisbasbeloppet beräknas öka under åren 2020–2023. Det har en höjande effekt på utgiftsnivån. Följsamhetsindexeringen beräknas öka något mindre i förhållande till prisbasbeloppet för åren 2021–2023. Det har också en höjande effekt på utgiftsnivån.

Omkring 722 000 ålderspensionärer beräknas ha garantipension vid mitten av år 2020. Antalet ålderspensionärer med garantipension beräknas bli 690 000 år 2021 och 687 000 år 2024.

Nivån för garantipensionen har höjts med cirka 200 kronor per månad från 2020. Det medför att antalet förmånstagare ökar.

Genomsnittligt garantipensionsbelopp beräknas bli ungefär oförändrat fram till år 2024. Det beror till största del på indexeringen.

Det kom en dom från EU-domstolen i december 2017 som innebär att garantipensionen ska beräknas annorlunda för personer som har bott och tjänat in pension och försäkringsperioder i flera EU/EES-länder. Förmånen kommer med den nya tillämpningen att endast beviljas till personer bosatta i Sverige och i beräkningen kommer hänsyn att tas till pensionärens totala försäkringstid inom EU/EES, inte bara den svenska försäkringstiden. Garantipensionen kommer samtidigt att minska med faktiskt beviljade utländska pensioner från andra EU/EES-länder vilket inte görs idag. Garantipensionen kan i olika fall bli både högre och lägre. Vi bedömer att utgifterna i slutändan blir något högre jämfört med den tidigare

tillämpningen. Den nya tillämpningen har gällt sedan februari 2019 för nybeviljade ärenden och befintliga ärenden har ändrats sedan juli 2019. Garantipension kommer fortsatt att betalas ut till personer bosatta utanför Sverige inom EU/EES under 2019–2021 för att därefter eventuellt upphöra, beroende på politiska beslut.

Ingen hänsyn har tagits till höjningen av den lägsta åldern för att ta ut garantipension från 65 till 66 för år 2023 eftersom det inte finns någon proposition. I bilaga 4 redovisas vilken effekt den höjda åldersgränsen kommer att ha på utbetalningarna.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2020.

Tabell 9. Prognosjämförelse utgifter för garantipension. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2020	2021	2022	2023
Föregående prognosbelopp	14 483 600	13 543 100	14 013 700	14 219 200
Överföring till/från andra anslag				
Ändrade makroekonomiska antaganden		+105 000	–292 000	–438 000
Volym- och strukturförändringar	–90 000	–84 000	–82 000	–80 000
Ny regel		+434 000		
Övrigt				
Ny prognos	14 393 600	13 998 100	13 639 700	13 701 200
Differens i 1000-tal kronor	–90 000	+455 000	–374 000	–518 000
Differens i procent	–0,6	+3,4	–2,7	–3,6

Ändrade makroekonomiska antaganden

Utgifterna för garantipension påverkas främst av prisbasbeloppet men indirekt även av inkomstindex/balansindex (ju lägre inkomstindex/balansindex desto högre garantipensioner).

Prognosen för prisbasbeloppet är höjd för åren 2021–2023 jämfört med prognosen i budgetunderlaget. Det har haft en höjande effekt på utgiftsprognosen för dessa år.

Prognosen för inkomstindex är sänkt för år 2021 jämfört med prognosen i föregående anslagsuppföljning. Det har haft en höjande effekt på utgiftsprognosen för 2021. Prognosen för inkomstindex är höjd för åren

2022–2023 jämfört med prognosen i föregående anslagsuppföljning och det minskar utgifterna.

Volym- och strukturförändringar

Antalet förmånstagare har sänkts jämfört med föregående prognos. Det minskar utgifterna över prognoshorizonten.

Ny regel

Garantipension ska fortsatt betalas ut till de som bor inom EU år 2021.

Enligt tidigare regler skulle utbetalningarna till utomlands bosatta inom EU upphöra 2021 men enligt vad som föreslås i budgetpropositionen ska utbetalningarna fortsätta betalas ut under 2021. Utbetalningarna upphör sedan 2022, om det inte blir nya politiska beslut.

1:2 Efterlevandepensioner till vuxna

Tabell 10. Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2020	2021	2022	2023	2024
9 966 200	9 342 500	8 626 700	8 138 700	7 630 300

Från anslaget finansieras änkepension, allmän omställningspension, förlängd omställningspension och särskild efterlevandepension samt garantipensioner till dessa förmåner. Änkepension svarar för 92 procent av utgifterna.

Analys

Änkepensionssystemet är under avveckling. För åren 2020–2024 beräknas antalet änkepensioner minska med drygt 11 000 per år. Antalet änkepensioner prognosticeras till drygt 223 000 i genomsnitt under 2020 och förväntas sjunka till 178 000 år 2024. Antalet garantipensioner till änkepension prognosticeras till 2 500 i genomsnitt under 2020 och beräknas minska till 900 år 2024.

Allmänna omställningspensioner beräknas minska något på sikt men kan också variera lite mellan åren. För 2020 beräknas antalet bli 3 200 och minska till 3 000 år 2024. Antalet garantipensioner till allmän omställningspension beräknas bli 2 200 år 2020 och minska till 2 000 år 2024.

Antalet förlängda omställningspensioner beräknas minska från knappt 2 900 under 2020 till knappt 2 800 år 2024. Garantipensioner till förlängd omställningspension beräknas förbli ungefär oförändrad runt 2 100 över prognoshorizonten.

EU-domstolen meddelade i december 2017 sin dom i ett mål om den svenska garantipensionen. Enligt domen ska garantipension kategoriseras som en minimiförmån enligt artikel 58 i EU:s förordning 883/2004. Enligt den nya lagen ska Sverige inte fortsätta betala ut garantipension till personer som är födda 1938 eller senare och som är bosatta i ett annat land inom EES eller i Schweiz. Garantipensionen kommer samtidigt att minskas utifrån storleken på eventuell utländsk pension från andra EU/EES-länder vilket inte görs idag.

Garantipension kommer fortsatt att betalas ut till personer bosatta utanför Sverige inom EU/EES fram till och med 2021 för att därefter eventuellt upphöra, beroende på politiska beslut. Prognosen tar fortsatt inte hänsyn till utfallet av EU-domen då de nya reglerna, när de antas, beräknas få liten effekt på utgifterna för efterlevandepension till vuxna. Under 2019 betalades sammanlagt 8 miljoner ut i garantipension för efterlevande till personer som inte var folkbokförda i Sverige. I och med avvecklingen av garantipension till änkepension så minskar de totala utgifterna för garantipensionerna relativt mycket varje år.

Prognosen har inte beaktat den planerade höjningen av den högre pensionsåldern från 65 till 66 år 2023 eftersom regeringen inte har lämnat någon proposition. I bilaga redovisas påverkan på utgifterna av att pensionsåldern höjs.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2020.

Tabell 11. Prognosjämförelse utgifter för efterlevandepension till vuxna. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2020	2021	2022	2023
Föregående prognosbelopp	9 975 500	9 360 600	8 465 500	8 009 400
Överföring till/från andra anslag				
Ändrade makroekonomiska antaganden	-500	-19 600	+161 400	+129 600
Volym- och strukturförändringar	-8 800	+1 500	-200	-300
Ny regel				
Övrigt				
Ny prognos	9 966 200	9 342 500	8 626 700	8 138 700
Differens i 1000-tal kronor	-9 300	-18 100	+161 200	+129 300
Differens i procent	-0,1	-0,2	+1,9	+1,6

Ändrade makroekonomiska antaganden

De inkomstgrundade efterlevandepensionerna påverkas av inkomstindex. Garantipensionerna påverkas främst av prisbasbeloppet men indirekt också av inkomstindex (ju högre inkomstindex desto lägre garantipensioner). Inkomstindex har störst inverkan på utgiftsprognosen. För prognosen av omställningspension används också en sammanvägning av timlöneökningen under flera år.

Jämfört med föregående prognos så har inkomstindex sänkts med 0,2 procentenheter för år 2021 och höjts med 2,0 och 1,7 procentenheter för 2022 respektive 2023. Detta medför att utgifterna för efterlevandepension till vuxna minskar med 20 miljoner 2021 och ökar med 161 miljoner för 2022 och med 129 för 2023.

Prisbasbeloppet har ökat med 200 kronor 2021, 100 kronor 2022 och 200 kronor 2023. Timlöneökningen har sänkts med 1,5 procentenheter för 2020,

höjts med 1,8 för 2021, 0,3 för 2022 och sänkts med 0,3 för 2023. Den samlade effekten av ändrade prognoser av prisbasbelopp och timlöneökning svarar för ökning och minskningar som understiger 1 miljon för vardera år.

Volym- och strukturförändringar

De minskade utgifterna för 2020, jämfört med föregående prognos, förklaras huvudsakligen av att antalet änkepensioner minskats med 200 för 2020.

Den genomsnittliga utbetalningen av garantipension till änkepension har ökats något för 2020. Omställningspensionerna har justerats något till följd av utvecklingen under 2020 vilket svarar för utgiftsförändringarna för 2021–2023.

1:3 Bostadstillägg till pensionärer

Tabell 12. Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2020	2021	2022	2023	2024
10 392 200	10 305 400	10 604 700	10 704 500	10 654 300

Analys

Under prognosperioden beräknas antalet ålderspensionärer som får bostadstillägg (BTP) öka svagt. Antalet ålderspensionärer prognostiseras öka vilket har en höjande effekt på antalet förmånstagare. Något som dock motverkar detta är att många av mottagarna är äldre pensionärer och att nyblivna pensionärer i genomsnitt har en högre pension.

Boendekostnadernas förändringar har stor betydelse för bostadstilläggets utveckling. I Konjunkturinstitutets prognos beräknas boendekostnadsindex för bostads- och hyresrätter år 2020 öka med 1,5 procent och år 2021 med 0,9 procent. Vi antar att detta index ökar med två procent per år för åren därefter.

Benägenheten att ansöka om bostadstillägg påverkar utgiften. Det är osäkert hur stort ”mörkertalet” är, det vill säga hur många som är berättigade till bostadstillägg men som inte har det. Förändras benägenheten att ansöka om bostadstillägg kan utgifterna för bostadstillägg påverkas.

Ingen hänsyn har tagits till höjningen av minimiåldern för att ta ut bostadstillägg från 65 till 66 för år 2023 eftersom det inte finns någon proposition. I en bilaga redovisas dock effekten på utgiften för den höjda åldern.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2020.

Tabell 13. Prognosjämförelse utgifter för bostadstillägg. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2020	2021	2022	2023
Föregående prognosbelopp	10 271 600	10 172 500	10 734 300	10 802 300
Överföring till/från andra anslag				
Ändrade makroekonomiska antaganden	+200	+19 300	-219 200	-189 000
Volym- och strukturförändringar	+120 400	+113 600	+89 600	+91 200
Ny regel				
Övrigt				
Ny prognos	10 392 200	10 305 400	10 604 700	10 704 500
Differens i 1000-tal kronor	+120 600	+132 900	-129 600	-97 800
Differens i procent	+1,2	+1,3	-1,2	-0,9

Ändrade makroekonomiska antaganden

Utgifterna för bostadstillägg påverkas av inkomstindex/balansindex, prisbasbelopp och boendekostnadsutvecklingen.

Prognosen för inkomstindex har sänkts för år 2021 jämfört med prognosen i föregående anslagsuppföljning. Det leder till att inkomstpensionen blir lägre för år 2021. Eftersom BTP påverkas av pensionärens inkomst så har detta en höjande effekt på utgiftsprognosen för bostadstillägg för år 2021. För åren 2022–2023 har prognosen för inkomstindex höjts jämfört med föregående anslagsuppföljning. Det har en sänkande effekt för utgiftsprognosen för dessa år.

Prognosen för prisbasbeloppet har höjts för åren 2021–2023 jämfört med prognosen i föregående anslagsuppföljning. Det har en höjande effekt på garantipension och många tjänstepensioner. Det har haft en något sänkande effekt på utgiftsprognosen.

Konjunkturinstitutets prognos för förändring av boendekostnadsindex avseende bostads- och hyresrätter har sänkts för åren 2020–2021. Det har en sänkande effekt på utgiftsprognosen för åren 2020–2023.

Volym- och strukturförändringar

De retroaktiva utgifterna för 2020 beräknas bli högre jämfört med vad vi antog i föregående anslagsuppföljning. De retroaktiva utgifterna har varit höga under de senaste månaderna. Medelbeloppet har justerats upp jämfört med prognosen i föregående anslagsuppföljning. Medelbeloppet har varit högre under de senaste månaderna.

1:4 Äldreförsörjningsstöd

Tabell 14. Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2020	2021	2022	2023	2024
1 175 500	1 176 300	1 218 300	1 261 600	1 306 100

Analys

Förmånen är avsedd för personer som är 65 år eller äldre och som inte får sina grundläggande försörjningsbehov tillgodosedda genom andra pensionsförmåner.

Bostadstillägg och garantipension har höjts från 2020 enligt lagförslag. Utgifterna för äldreförsörjningsstöd beräknas bli lägre, än vad de annars skulle ha blivit, när utgifterna för dessa förmåner ökar genom lagförslaget. Antalet förmånstagare för äldreförsörjningsstöd beräknas därför minska något från 2019 till 2020. Skälig boendekostnad för äldreförsörjningsstöd höjs från 6 620 till 7 000 kronor per månad och ett fribelopp införs för arbetsinkomster. Det har en höjande effekt på utgifterna. Fribeloppet för arbetsinkomster beräknas endast påverka utgifterna marginellt.

Medelantalet personer med äldreförsörjningsstöd (ÄFS) beräknas till 24 600 år 2020. Antalet personer med ÄFS beräknas öka under kommande år eftersom en större andel av dem som är födda 1938 eller senare är berättigade till ÄFS jämfört med dem som är födda 1937 eller tidigare. De som är födda 1937 eller tidigare kan få hel garantipension efter 10 års bosättningstid i Sverige. Det är därför mycket färre från denna grupp som har ÄFS. Reglerna ser annorlunda ut för de som är födda 1938 eller senare och det krävs 40 års bosättningstid för att få hel garantipension. Av dessa skäl beräknas antalet personer med ÄFS öka under kommande år.

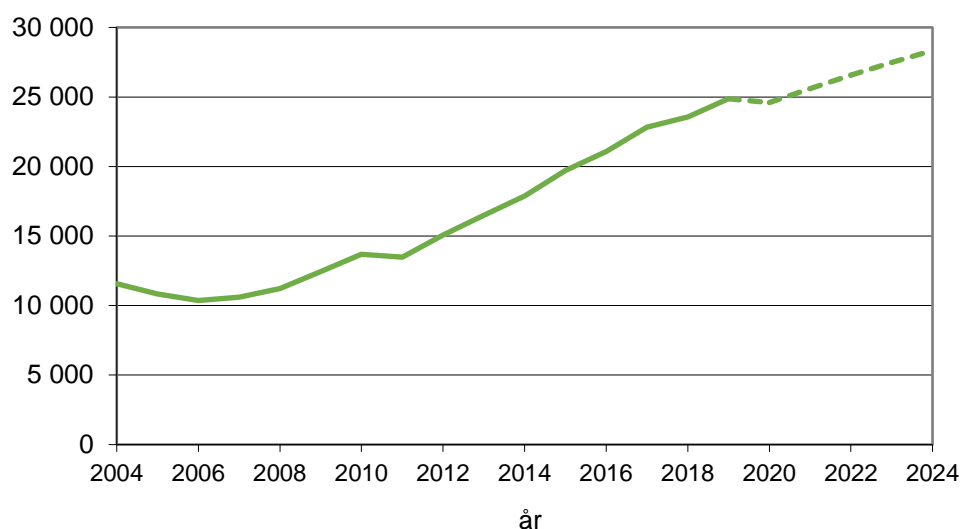
Antalet förmånstagare påverkas av minskad eller ökad invandring. Invandring av asylskäl ökade fram till år 2015 men har därefter minskat. Ungefär två procent av dem som invandrar av asylskäl och som får uppehållstillstånd är över 60 år gamla.

Benägenheten att ansöka om äldreförsörjningsstöd påverkar utgiften. Det är osäkert hur stort mörkertalet är, det vill säga hur många som är berättigade till äldreförsörjningsstöd men som inte har förmånen. Förändras benägenheten att ansöka om äldreförsörjningsstöd kan utgifterna för äldreförsörjningsstöd påverkas.

År 2024 beräknas antalet förmånstagare ha ökat till 28 300 personer.

Ingen hänsyn har tagits till höjningen av minimiåldern från 65 till 66 år för år 2023 för att ta ut äldreförsörjningsstöd eftersom det inte finns någon proposition. I en bilaga finns en effektberäkning av höjd pensionsålder.

Figur 5. Antal personer med äldreförsörjningsstöd, utfall och prognos

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2020.

Tabell 15. Prognosjämförelse utgifter av äldreförsörjningsstöd. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2020	2021	2022	2023
Föregående prognosbelopp	1 183 400	1 182 800	1 225 700	1 268 100
Överföring till/från andra anslag				
Ändrade makroekonomiska antaganden		+1 100	+100	-500
Volym- och strukturförändringar	-7 900	-7 600	-7 500	-7 000
Ny regel				
Övrigt				
Ny prognos	1 175 500	1 176 300	1 218 300	1 261 600
Differens i 1000-tal kronor	-7 900	-6 500	-7 400	-6 500
Differens i procent	-0,7	-0,5	-0,6	-0,5

Ändrade makroekonomiska antaganden

Prognosen för prisbasbeloppet har höjts för åren 2021–2023 jämfört med prognosen i föregående anslagsuppföljning. Eftersom skälig levnadsnivå är

knuten till prisbasbeloppet har denna förändring haft en höjande effekt på utgiftsprognosen för dessa år.

Konjunkturinstitutets prognos för förändring av boendekostnadsindex avseende bostads- och hyresrätter är sänkt för år 2021 jämfört med prognosen i föregående anslagsuppföljning. Det har haft en sänkande effekt på utgiftsprognosen för åren 2021–2023.

Volym- och strukturförändringar

Antalet förmånstagare har under de senaste månaderna varit lägre än vad som antogs i föregående prognos. Utgifterna har därför sänkts jämfört med föregående prognos.

1:5 Inkomstpensionstillägg

Tabell 16. Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2020	2021	2022	2023	2024
-	2 040 000	6 191 000	6 289 000	6 381 000

I regeringens budgetproposition för 2021 som lämnades till riksdagen i september föreslås införandet av en ny pensionsförmån – inkomstpensionstillägg. Storleken på inkomstpensionstillägget ska bestämmas med utgångspunkt i pensionärens inkomstgrundade allmänna ålderspension. Faktiskt utbetalt belopp bestäms utifrån tabellvärden.

Förmånen ska enligt propositionen börja betalas ut från och med september 2021. Prognosen har inte tagit hänsyn till höjningen av den övre pensionsåldern från 65 till 66 för år 2023 eftersom det inte finns någon proposition. I en bilaga redovisas påverkan på utgifterna av att pensionsåldern höjs.

Beskrivning av förmånen

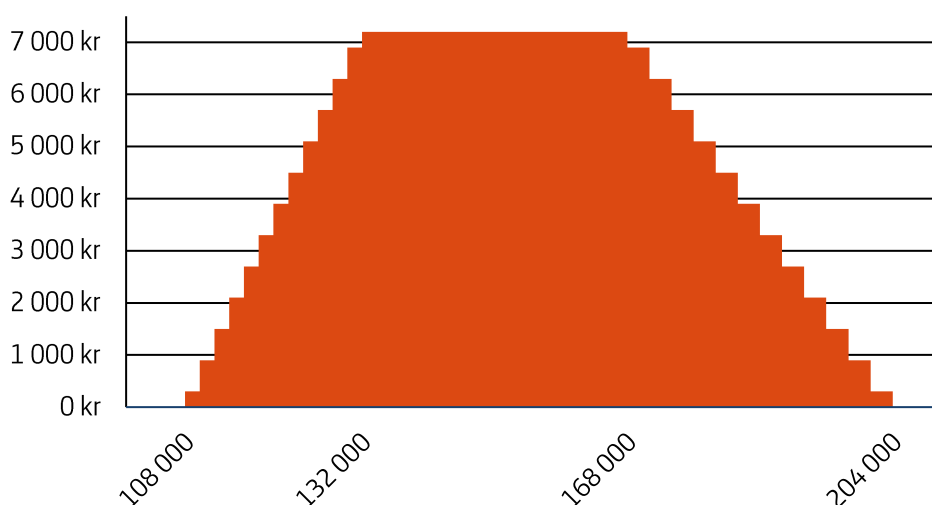
Den nya förmånen inkomstpensionstillägg grunder sig på flera principer. För att få rätt till förmånen så ska personen ha tjänat in pensionsgrundande inkomst i Sverige eller något av de länder som omfattas enligt EU-förordning 883/2004¹ under minst ett år samt ha fyllt 65 år.

Storleken på inkomstpensionstillägget baseras på ett fiktivt beräkningsunderlag som grundar sig på pensionärens inkomstgrundade allmänna ålderspension. Beräkningsunderlaget utgörs av inkomstpension och/eller tilläggspension. För pensionärer födda 1938 eller senare ska pensionsrätter som tjänats in till premiepensionssystemet ingå i beräkningsunderlaget, fast omräknat som om det tjänats in till inkomstpensionen.

Beloppet som betalas ut bestäms utifrån vilket intervall i en beloppstabell som beräkningsunderlaget faller inom. Inkomstpensionstillägget lämnas till pensionärer med ett beräkningsunderlag som för år 2021 uppgår till mellan 108 000 och 204 000 kronor per år. Inom detta intervall varierar förmånsbeloppet mellan 300 och 7 200 kronor per år. Förmånen är större i mitten av intervallet och blir lägre mot kanterna av intervallet. Figuren nedan illustrerar förhållandet mellan beräkningsunderlaget på den horisontella axeln och förmånsbeloppet på den lodräta.

¹ De länder som omfattas av EU-förordning 883/2004 som medlemsstater utgörs av EU-länder, Efta-länder som ingått avtal om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och Schweiz.

Figur 6: Årsbelopp i inkomstpensionstillägg vid olika beräkningsunderlag

Gränserna för förmånsbeloppen ska följsamhetsindexeras årligen, likt utbetalningar av inkomst- och tilläggspension, men förmånsbeloppen i sig kommer inte justeras annat än genom nytt politiskt beslut.

Analys

Utgifterna för 2021 beräknas bli 2 miljarder eftersom förmånen endast kommer att betalas ut för tid från och med september månad. För nästkommande år, 2022, beräknas utgifterna bli 6,2 miljarder och sedan öka till 6,4 miljarder till 2024.

Omkring 57 procent av alla pensionärer med inkomst- eller tilläggspension som är över 65 år beräknas vara berättigade till förmånen. Denna andel beräknas förbli stabil över prognoshorizonten. Bland kvinnor beräknas 64 procent ha rätt till förmånen år 2021. Denna andel beräknas stiga till 66 procent till 2024. Motsvarande siffror för männen beräknas bli 49 procent och 48 procent, det vill säga en minskande andel. Översatt i antal motsvarar det i genomsnitt 1 217 000 mottagare av båda könen under 2021, varav 717 000 kvinnor och 500 000 män. Antalet beräknas stiga till 1 273 000 mottagare 2024, varav 763 000 kvinnor och 510 000 män.

Det totala medelbeloppet beräknas förbli omkring 5 000 kr per pensionär och år över hela prognoshorizonten. Kvinnorna beräknas få något större belopp än männen; omkring 5 200 kronor för kvinnor och 4 600 kronor för män.

Då denna prognos baseras på en helt ny prognosmodell och för en helt ny förmån så är osäkerheten större än för förmåner som har fasats in.

2:1 Pensionsmyndigheten

Tabell 17. Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2020	2021	2022	2023	2024
713 000	778 000	692 000	700 000	707 000

Analys

Anslagsprognosen för 2020 har höjts med motsvarande anslagsökningen i höständringsbudgeten, dvs. 34 miljoner kronor.

För år 2020 har Pensionsmyndigheten i och med tillägget i höständringsbudgeten tilldelats 673 miljoner kronor i förvaltningsanslag. Tillsammans med 18 miljoner kronor (3 procent anslagssparande) som myndigheten planenligt sparat från 2019 för att hantera GARP-omräkningarna, ett medvetet kalkylerande med att nyttja totalt 17 miljoner kronor av anslagskrediten för år 2020, samt utökat överfört anslagssparande i enlighet med regleringsbrevet för 2020 med 5 miljoner kronor, uppgår förvaltningsanslaget i Pensionsmyndigheten budget för året till 713 miljoner kronor.

Anslagsprognosen 2021–2023 är höjd och har anpassats till aviserade medel i senaste budgetpropositionen (BP21). För år 2024 framgår ingen anslagsnivå i BP21 varför myndigheten utgått från aviserat anslag 2023 och räknat upp detta med 1 procent för att kompensera för pris- och löneökningar. Detta ger en anslagsprognos på 707 miljoner kronor för år 2024.

Konsekvenser av anslagsnivåerna i denna prognos beskrivs under avsnittet *De totala administrationskostnaderna* längre fram. Där finns även beräkningar av myndighetens faktiska medelsbehov för att säkerställa verksamheten inom våra befintliga uppdrag, dvs. beräknat behov av ytterligare medel utöver de som redovisas i prognosuppgifterna.

I denna prognos har vi fortsatt inte tagit hänsyn till eventuella konsekvenser inom följande områden där utredning, beredning etc. pågår:

- Reformeringen av fondtorget, steg 2
- Utredningen om fondtorgets förvalsalternativ
- Garantipensionsutredningen
- Beloppsgräns för att utreda återkrav

Anslagsöversikt

Av anslagsöversikten nedan framgår att prognosen för verksamheten innevarande år ryms inom tillgängliga medel för år 2020. I anslagsöversikten ingår höjd anslagskredit (6 procent) i enlighet med regleringsbrevsändring 2020-03-06 samt de 43 + 34 miljoner kronor med vilka Pensionsmyndighetens anslag ökats i vår- respektive höständringsbudgeten.

I prognosen för helåret ingår ett planerat användande av anslagskrediten med 17 miljoner kronor.

Tabell 18. Anslagsöversikt 2020 Beloppen anges i 1000-tal kronor

Ingående överföringsbelopp	Anslag 2020	Tilldelade medel	Prognos för hela året	Årets över/underskridande	Avvikelse från tilldelade medel	Högsta anslagskredit	Tillgängliga medel	Överskridande av anslagskredit
23 000	672 896	695 896	713 000	-40 104	-17 104	35 754	731 650	0

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen som följer görs en jämförelse med den föregående prognosen som lämnades i juli.

För innevarande år har anslagstillskottet på 43 miljoner kronor i höständringsbudgeten lagts till. För åren 2021–2023 är prognoserna höjda till följd av beslutade, föreslagna och aviserade reformer m.m. vilka framgår av regeringens förslag till anslag i tabell 3.24 i BP21.

Tabell 19. Prognosjämförelse. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2020	2021	2022	2023
Föregående prognosbelopp	679 000	552 000	552 000	560 000
Överföring till/från andra anslag		3 000	3 000	3 000
Ändrade makroekonomiska antaganden				
Volym- och strukturförändringar				
Ny regel	34 000	193 000	179 000	186 000
Övrigt		30 000	-42 000	-49 000
Ny prognos	713 000	778 000	692 000	700 000
Differens i 1000-tal kronor	34 000	226 000	140 000	140 000
Differens i procent	5,0	40,9	25,4	25,0

De totala administrationskostnaderna

I följande tabeller redogörs för Pensionsmyndighetens prognos för de totala administrationskostnaderna samt fördelningen mellan de olika finansieringskällorna. Först redovisas en prognos utifrån anvisade och aviserad medel i BP21 i löpande priser. Därefter görs i 2021-års priser en beskrivning av vilka konsekvenser denna prognos får för Pensionsmyndighetens verksamhet inklusive beräkningar av medelsbehovet för att hantera detta. Slutligen redovisas en sammanställning av Pensionsmyndighetens faktiska medelsbehov, dvs. vi har till lämnad

prognos adderat de kostnader vi bedömer tillkommer för att upprätthålla ett godtagbart resultat inom myndighetens verksamhet samt genomföra aktuell reformagenda inom pensionsområdet.

Totala kostnader – löpande priser

Även prognoserna för de totala kostnaderna är anpassad till aviserade medel i BP21.

Pensionsmyndigheten har i BP21 anvisats 12 miljoner kronor i förvaltningsanslag från 2021 för att intensifiera arbetet med att *Motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott*. För arbetet med *Civilt försvar* anvisas ytterligare 3 miljoner kronor i förvaltningsanslag i BP21, även det från 2021. Enligt tidigare praxis förväntar sig myndigheten att anvisat förvaltningsanslag i BP21 för dessa två områden kommer att återföljas av motsvarande finansiering i form av avgiftsuttag från inkomstpensions- och premiepensionssystemen. Detta säkerställs genom att myndigheten kompletterar tidigare framställan om avgiftsuttag, som lämnades till regeringen i maj, inför regeringens beslut om avgiftsuttag i december. En kompletterande framställan med detta innehåll kommer att lämnas. Enligt myndighetens beräkningar bör avgiftsuttaget ur AP-fonderna ökas med 9 miljoner kronor för att finansiera arbetet med att *Motverka felaktiga utbetalningar och bidragsbrott* och med 2,5 miljoner kronor för arbetet med *Civilt försvar*, totalt 11,5 miljoner kronor. Avgiftsuttaget ur premiepensionsfonderna bör ökas lika mycket, 11,5 miljoner kronor för dessa delar.

I tabellen nedan är uppgifterna i BP21, tabell 3.26, justerade med de kompletterande avgiftsuttag som beskrivs ovan.

Tabell 20. Totala administrationskostnader. Beloppen i löpande priser, 1000-tal kronor

	2020	2021	2022	2023
Total administrationskostnad	1 640 000	1 760 000	1 709 000	1 729 000
Varav Anslagsmedel	713 000	778 000	692 000	700 000
Varav AP-fonder/Inkomstpension	455 000	487 000	507 000	513 000
Varav Premiepensionsfonder/ Premiepension	472 000	495 000	510 000	516 000

Analys

En viktig förutsättning för inrättandet av ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten var att riksdagen inte skulle behöva besluta om verksamheten genom årlig budgetreglering eftersom systemet skulle bära sina egna kostnader. För att riksdagens intentioner ska nås får systemet för inkomstgrundad ålderspension inte subventionera annan verksamhet inom Pensionsmyndigheten. På motsvarande sätt får inte andra förmånslag subventionera verksamhet som avser inkomstgrundad ålderspension.

Pensionsmyndighetens verksamhet kan något förenklat delas i tre områden, ålderspension som i sin tur delas i inkomst-/tilläggs pension (finansiering via AP-fonderna/inkomstpensionen) och premiepension (finansiering via Premiepensionsfonderna/premiepensionen), samt övriga pensionsrelaterade förmåner såsom garantipension, bostadstillägg, äldreförsörjningsstöd och efterlevandepension (finansiering via förvaltningsanslaget).

Beräkningen av Pensionsmyndighetens administrationskostnader grundar sig på självkostnadsprincipen och att varje del av verksamheten ska bära sin andel av myndighetens totala kostnader, inklusive administrativa stödfunktioner. Både i ekonomisk redovisning och i budgetering tas hänsyn till att Pensionsmyndighetens verksamhet innefattar ovanstående tre resultatområden. Det innebär att intäkter och samtliga kostnader för resultatområdena särredovisas och att över- och underskott redovisas.

Enligt Pensionsmyndighetens modell för kostnadsfördelning belastar administrationskostnader så långt som möjligt omgående rätt finansieringskälla eftersom kostnader ofta kan härledas direkt till en specifik förmån/pensionsprodukt, via till exempel tidredovisning och kontering av fakturor. På detta sätt fördelas därmed den övervägande delen av verksamhetens kostnader direkt mot rätt finansieringskälla. Den procentuella fördelning mot de olika finansieringskällorna som erhålls vid den direkta fördelningen används därefter för att fördela de resterande kostnaderna. Detta för att kostnadsfördelningen totalt ska spegla vår verksamhet på bästa sätt.

De naturliga svängningarna inom ramen för vår verksamhet, som till exempel kan komma av tillfälliga insatser inom något område eller förmån, gör att proportionerna för belastningen mot de olika finansieringskällorna ständigt varierar. Detta gör i sin tur vår tredelade finansieringsmodell till en ständig utmaning som trots omfattande beräkningar vid verksamhetsplaneringen och noggrann uppföljning av kostnadsutfallet blir svår att förutse. Utifrån analyser av tidigare utfall samt av verksamhetsplaner för de kommande åren, görs prognoser för fördelningen mellan finansieringskällorna. Denna kostnadsfördelning, som således är svår att prognostisera, används i beräkningarna i utgiftsprognoser, Budgetunderlag samt i framställan om avgiftsuttag.

Totala kostnader – 2021 års priser

Pensionsmyndigheten har i Budgetunderlaget samt tidigare utgiftsprognoser under året beskrivit områden där vi beräknat att det finns behov av ytterligare finansiering. I BP21 ser vi att flera av dessa behov tillgodosetts.

För att säkerställa verksamheten inom våra befintliga uppdrag ser Pensionsmyndigheten dock fortfarande ett behov av viss medelförstärkning utöver den som aviserats i BP21. Detta gäller samtliga år under budgetperioden.

Nedan lämnas en redogörelse för de områden för vilka vi under året påtalat behov av kompletterande finansiering. För några områden kvarstår behovet. De områden som beskrivs är:

- Bostadstillägg inklusive återkrav

- Telefonin inom kundservice
- Nästa generations förmånssystem, NextGen inklusive Inkomstpensionstillägg (IPT)
- Informationsuppdraget
- Försäkringskassans ändrade redovisningsprincip och avgiftsmodell
- Garantipension, tillämpning efter EU-dom
- Krisberedskap och civilt försvar
- Förvaltning av it-stöd för bostadstillägg
- Effekter av nytt systemstöd för bostadstillägg (NBT)

Slutligen finns i detta avsnitt en sammanställning av samtliga områden med beräknade kostnadsökningar och kostnadsminskningar och jämförelse görs mellan myndighetens beräknade faktiska medelsbehov och tillgängliga medel samt de medel som anvisats och aviserats i BP21.

Bostadstillägg inklusive återkrav

Det har länge förts en dialog mellan Pensionsmyndigheten och Socialdepartementet om det ansträngda läget inom handläggningen av bostadstillägg, ett läge som också medför påfrestningar för återkravshanteringen och kundservice bland annat till följd av att handläggare förts från dessa områden för att förstärka handläggningen av bostadstillägget. Detta har fört med sig tillfälliga medelsförstärkningar vilka tillsammans med en särskild handlingsplan samt särskilt uppsatt mål i regleringsbrevet visar på ett särskilt fokus på att komma tillrätta med problemen.

Myndigheten förlitar sig fortfarande på att de förväntade effektiviseringarna i och med det nya handläggningssystemet för bostadstillägg (NBT) kommer bidra till att långsiktigt ta hand om problemen. Av olika anledningar har systemet och därmed effekterna förskjutits i tid men är nu mitt i en införandefas.

Konsekvenser av nuvarande budgetläge

För att myndigheten ska kunna förkorta handläggningstiderna till en nivå på 60 dagar vilket regleringsbrevet föreskriver behöver både inflödet tas om hand på ett effektivt sätt och ärendebalanserna arbetas ned. Åtgärder för detta har redogjorts för i den handlingsplan som redovisades till regeringen i februari.

Med befintlig budgetram bedöms ärendebalanserna inom bostadstillägg vara avarbetade under första halvåret 2021 under förutsättning att effekthemtagningar från NBT återinvesteras i handläggningsresurser under denna tid. Antalet pågående återkravsärenden kommer öka under den period som ärendebalanserna inom bostadstillägg arbetas av. Myndigheten ser en betydande risk att de balanser som byggts upp inom återkrav av bostadstillägg inte kommer att kunna hanteras under 2021 med befintliga resurser. Vi avser att presentera en analys av detta, inklusive redovisa eventuellt behov av medelsförstärkning för hantering av återkrav kommande år i Budgetunderlaget för 2022–2024.

Pensionsmyndigheten vidhåller bedömningen att det inte finns möjlighet att omprioritera resurser inom övrig förmånshanteringen till förmån för varken hanteringen inom bostadstillägg, återkrav eller inom kundservice, utan långtgående konsekvenser för andra delar av verksamheten, vilket skulle drabba pensionärer och pensionssparare.

Ytterligare beskrivning av bostadstillägg återfinns i den fördjupade analysen av verksamhetsläget avseende handläggningen av bostadstillägg och tillgängligheten i kundservice längre fram i denna rapport.

Beräkningar av medelsbehov

Pensionsmyndigheten har vid tidigare beräkningar i särskild hemställan i januari, samt efterföljande Budgetunderlag och utgiftsprognoser, beräknat att kostnaderna för en avarbetning av ärendebalansen inom bostadstillägg för att möta uppsatta mål, samt de kraftiga ökningarna av de redan många pågående återkravsärenden som detta kommer medföra, uppgår till 29 miljoner kronor per helår år under 2020 och 2021, varav återkravshanteringen 13 miljoner kronor. Utifrån aktuellt budgetläge, och tillskottet på 14 miljoner kronor i för handläggning av bostadstillägg under 2021 i BP21, samt att ärendebalanserna inom bostadstillägg beräknas vara avarbetade under 2021 ser vi inte något behov av medelsförstärkning under nästa år. För återkravshanteringen framöver kan vi som nämnts ovan behöva återkomma med nya beräkningar i Budgetunderlaget.

Telefonin inom kundservice

Pensionsmyndigheten har tillförts 10 miljoner kronor för att förstärka kundservice under innevarande år. Förstärkningen sker i huvudsak med konsulter och innebär att ytterligare ca 50 000 samtal och e-post besvaras under perioden maj till december jämfört med tidigare beräknad kapacitet.

Resurserna inom kundservice motsvarar dock fortsatt inte behovet för att kunna besvara alla förväntade samtal. En ökad medelstillsättning ökar myndighetens förmåga att korta kötiderna i telefonin snabbare, men för att skapa en stabil ökad tillgänglighet över tid bedömer myndigheten att, liksom inom bostadstillägg, kompletterande åtgärder behövs.²

I nuläget har kundservice en grundbemanning på ca 140 årsarbetare³. Av dessa är 115 årsarbetare avsatta för att arbeta med att besvara kunders frågor via bland annat telefonsamtal, e-post samt andra kanaler, och resterande 25 årsarbetare handlägger även bostadstillägg och allmän pension.

Kombinationen av telefoni och handläggning inom kundservice är en viktig komponent för effektivisering, eftersom det ökar myndighetens förmåga att lösa pensionärens och pensionssparares problem i första kontakten. Att

² En handlingsplan för att komma tillrätta med de långa handläggningstiderna inom bostadstillägg och kundservice har lämnats till regeringen (Socialdepartementet) den 22 februari 2020

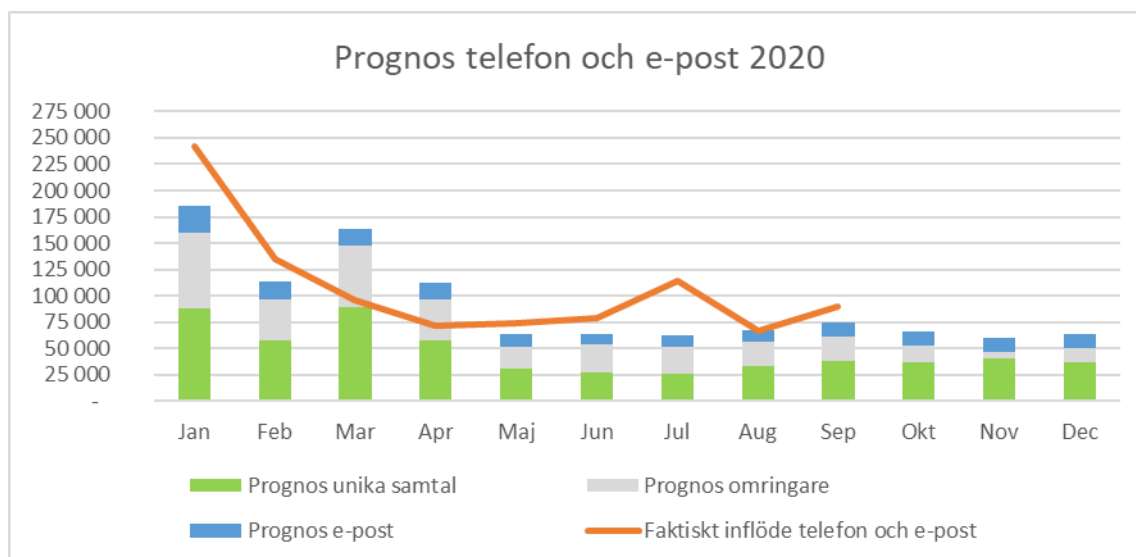
³ Inkluderar 25 konsulter mellan januari och april 2020 och 10 konsulter maj-augusti.

erbjuda medarbetarna möjlighet till variation i arbetet syftar även till att förbättra arbetsmiljön och minska sjuktalen.

Figuren nedan visar prognosen för telefonin uppdelat mellan unika samtal och sådana som består av så kallade omringare, det vill säga personer som inte kommit fram i telefonkön och som därför ringer på nytt, alternativt som lägger på innan myndigheten tagit emot samtalet. Prognosen visar på tydliga säsongstoppar, främst under första halvåret 2020. Under januari 2020 ringde rekordmånga till vår kundtjänst. Coronapandemin bröt tidigare års säsongsmönster och innebar mindre inflöde av samtal under mars och april. Från maj har inflödet åter ökat och sedan dess legat något över prognos.

Till följd av coronapandemin är det svårt att prognostisera det månatliga inflödet för resten av året baserat på tidigare erfarenheter. Prognosen över antalet inkommande samtal och e-post har därför behållits oförändrad jämfört med föregående prognos.

Figur 7. Prognos telefon och e-post

Ytterligare beskrivning av telefonikundtjänstverksamheten återfinns i den fördjupade analysen av verksamhetsläget avseende handläggningen av bostadstillägg och tillgängligheten i kundservice längre fram i denna rapport.

Beräkningar av ytterligare medelsbehov

Precis som i tidigare hemställan, prognoser samt i Budgetunderlaget, avser beräkningarna av ytterligare medelsbehov på årsbasis en utökad grundbemanning med 40 årsarbetskrafter, 20 miljoner kronor, samt 30 bemanningskonsulter under 6 månader under året till en beräknad kostnad av 10 miljoner kronor, totalt 30 miljoner kronor. För 2021 och framåt kvarstår behovet om tillskott på 30 miljoner per år i likhet med föregående prognos.

Vid de tidigare beräkningar har myndigheten gjort bedömningen att det ytterligare medelsbehovet i stort sett uteslutande drivits av det ansträngda läget inom bostadstillägg och därför angett förvaltningsanslaget som

finansieringskälla. För en långsiktig finansieringslösning, med inriktningen att lösa pensionärers och pensionssparares behov i första kontakten, gör vi nu bedömningen att en eventuell utökning av medlen bör finansieras även med avgifter från inkomstpensionssystemet. I tabellen nedan har därför fördelningsnyckeln för kostnadsutfallet avseende kundservice, såsom den fördelar sig på våra tre finansieringskällor, använts vid beräkningen av finansieringsbehovet.

Telefonin inom kundservice				
Fördelningsnyckel finansiering				
Förvaltningsanslag		52%		
AP-fonder/Inkomstpension		33%		
Premiepensionsfonder/Premiepension		15%		

Finansieringsbehov, 1000-tal kronor	2020	2021	2022	2023
Förvaltningsanslag	0	15 600	15 600	15 600
AP-fonder/Inkomstpension	0	9 900	9 900	9 900
Premiepensionsfonder/Premiepension	0	4 500	4 500	4 500
Summa	0	30 000	30 000	30 000

NextGen och IPT

Plan för genomförande

Pensionsmyndigheten har i utgiftsprognosen i juli redogjort för planerna för införandet av IPT och utvecklingen av NextGen. Juliprognosen innehöll även detaljerade konsekvenser och kalkyler till följd av den omplanering som då gjorts i och med att införandet av IPT nu prioriteras först inom de totala resurser myndigheten förfogar över. Nedan återfinns de sammanställningar av kostnader avseende IPT/NextGen som presenterades i juliprognosen vilka omfattar områdena *Program- och utvecklingskostnader*, *Linje- och förvaltningskostnader* samt *Verksamhetskostnader*. Myndigheten gör bedömningen att anvisade och aviserade medel i BP21 täcker kostnaderna i dessa kalkyler.

Ytterligare detaljer kommer i delredovisning två av uppdraget att förbereda införandet av en ny pensionsförmån som enligt regleringsbrevet ska lämnas den 30 oktober.

Program- och utvecklingskostnader

NXT+IPT juli 2020, 1000-tal kronor		2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Total
NXT	PM	20 000	68 000	81 000	135 000	135 000	135 000	33 000	607 000
	FK	0	6 000	33 000	29 000	11 000	0	0	79 000
IPT	PM	0	52 000	54 000	0	0	0	0	106 000
	FK	0	10 000	10 000	0	0	0	0	20 000
Total NXT		20 000	74 000	114 000	164 000	146 000	135 000	33 000	686 000
Total IPT		0	62 000	64 000	0	0	0	0	126 000
	Tot PM	20 000	120 000	135 000	135 000	135 000	135 000	33 000	713 000
	Tot FK	0	16 000	43 000	29 000	11 000	0	0	99 000
	Total	20 000	136 000	178 000	164 000	146 000	135 000	33 000	812 000

Ovanstående kalkyl för program- och utvecklingskostnader har kompletterats med utfall under 2020, NXT 20 miljoner kronor, vilket hade

fallit bort ur kalkylen i juliprognosen. Detta har dock ingen påverkan på finansieringen.

Linje- och förvaltningskostnader

Linje- och förvaltningskostnader, 1000-tal kronor	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Totalt
Avvecklingskostnader	0	0	0	15 000	0	35 000	50 000
Förvaltningskostnader	13 000	42 000	64 000	78 000	91 000	104 000	392 000
Organisatoriska strukturkostnader	32 000	36 000	37 000	35 000	33 000	32 000	205 000
Kommunikationskostnader	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	12 000
Releasehantering handläggning	0	0	0	15 000	0	10 000	25 000
Summa	47 000	80 000	103 000	145 000	126 000	183 000	684 000

Verksamhetskostnader

Inkomstpensionstillägg, 1000-tal kronor	2020	2021	2022	2023	Summa
Verksamhetskostnader införande					
Förberedelser	5 000	14 000	0	0	
Omräkning	0	122 000	41 000	0	
Summa	5 000	136 000	41 000	0	182 000
Verksamhetskostnader löpande					
Nybeviljning		4 000	12 000	12 000	
Omräkning			49 000	73 000	
Info/porto			13 000	13 000	
Summa	0	4 000	74 000	98 000	176 000
Totalt Inkomstpensionstillägg	5 000	140 000	115 000	98 000	358 000

Garantipension, tillämpning efter EU-dom

Löpande ärenden inom allmän pension (AP)

Den löpande handläggningen av garantipension till följd av den tidigare EU-domen har medfört att AP-ärenden blivit mer komplicerade vilket ökat administrationskostnaderna för detta förmånsslag. För 2020 och 2021 har Pensionsmyndigheten erhållit extra medel för denna hantering. Behovet kvarstår även för kommande år med nuvarande tillämpning.

Beräkningar av ytterligare medelsbehov – Löpande AP-ärenden

Beräkningar visar på ett behov om 18 miljoner kronor årligen avseende löpande årliga omräkningar av redan beviljade garantipensioner på grund av ändrade utländska pensioner. Utöver detta innebär den mer resurskrävande hanteringen vid nybeviljande av garantipension ett behov av ytterligare 6 miljoner kronor årligen så länge garantipensionen ska beräknas som en minimiförmån, totalt 24 miljoner kronor årligen.

En förutsättning för att kunna bevilja IPT till samtliga berättigade pensionärer är att Pensionsmyndigheten ligger i fas med hantering av ovanstående ärenden. Detta har tagits hänsyn till i beräkningen av resursbehovet till IPT. Möjligheterna att förbättra läget inom allmän pension genom ytterligare medelstilleddning under 2021 är dessutom begränsade eftersom IPT kommer binda upp mycket utbildningsresurser etc. I tabellen

som följer tas finansieringsbehovet för löpande AP-ärenden därför upp först från 2022.

GARP-omräkningarna

Utöver den löpande AP-handläggningen pågår de så kallade GARP-omräkningarna på myndighetens kontor i Karlstad. För dessa engångsomräkningar har Pensionsmyndigheten erhållit särskilda medel under 2019 och 2020.

Handläggningen av dessa omräkningar har visat sig mer tids- och resurskrävande än vad som tidigare beräknats. Huvuddelen av de förfrågningsunderlag som skickades till andra medlemsstater under 2019 har under 2020 inkommit till Pensionsmyndigheten. Många svar innehåller felaktig information, och variationer i olika medlemsstaters hantering kräver anpassning av myndighetens samordning med respektive medlemsstat. Samtidigt lämnar medlemsstaterna inte svar i tidigare prognosticerad takt vilket sammantaget medför en ärendeprognos som visar att cirka 20 000 ärenden kommer att återstå att räkna om under 2021 vilket myndigheten redogjort för i Budgetunderlaget.

Beräkningar av ytterligare medelsbehov – GARP-omräkningarna

Pensionsmyndigheten har i Karlstad byggt upp en väl fungerande organisation för att genomföra omräkningarna till följd av EU-domen. Att inte slutföra omräkningarna med den uppbyggda organisationen skulle medföra ytterligare merkostnader. Dessutom ökar komplexiteten och resursåtgången vid varje ytterligare årsomräkning. Det finns således en betydande kostnad med att skjuta upp omräkningen ytterligare. Myndigheten planerar därför att i sitt interna budgetarbete på bekostnad av andra verksamheter överföra resurser i syfte att kunna slutföra GARP-omräkningarna under 2021. Beräknad kostnad för denna förskjutning uppgår till 20 miljoner kronor 2021, som vid ett bifall till medelstillskott medför att resurser kan återföras till verksamheter som nu får stå tillbaka i ett redan ansträngt läge.

Pensionsmyndigheten beräknade inför GARP-omräkningarna resursbehovet till 118 miljoner kronor över tre år av vilka 90 miljoner kronor erhållits åren 2019–2020. För det fall Pensionsmyndigheten erhåller ytterligare 20 miljoner kronor under 2021 kommer omräkningskostnaden stanna på 110 miljoner kronor.

I övrigt vad gäller eventuella kommande regler för garantipension hänvisar Pensionsmyndigheten till sitt remissyttrande på betänkandet SOU 2019:53 Grundpension, S2019/05151/SF.

Garantipension, tillämpning efter EU-dom				
Fördelningsnyckel finansiering				
Förvaltningsanslag		100%		
AP-fonder/Inkomstpension		0%		
Premiepensionsfonder/Premiepension		0%		
Finansieringsbehov, 1000-tal kronor				
	2020	2021	2022	2023
Förvaltningsanslag	0	20 000	24 000	24 000
AP-fonder/Inkomstpension	0	0	0	0
Premiepensionsfonder/Premiepension	0	0	0	0
Summa	0	20 000	24 000	24 000

Försäkringskassan – Ändrad redovisningsprincip och avgiftsmodell

Försäkringskassan genomför ändringar i sin redovisning av it-utvecklingskostnader med en ny modell för timpriser och påslag för exempelvis testmiljöer samt indirekta kostnader. För Pensionsmyndigheten medför detta att den andel av utvecklingsarbete som Försäkringskassan utför åt oss som lånefinansieras blir lägre. På sikt minskar då avskrivningarna men inledningsvis de första åren medför det ökade direkta kostnader. Utöver de ändrade redovisningsprinciperna medför även Försäkringskassans finansieringsbedömning av det arbete som de utför inom NextGen mot gamla system som så småningom kommer att avvecklas, där inriktningen varit att de insatserna inte kan lånefinansieras, att de direkta kostnaderna ökar.

För att bidra till att hantera denna övergång till en större andel direkta kostnader har en ny avgiftsmodell mellan myndigheterna avseende tjänsterna till Pensionsmyndigheten tagits fram. Denna innebär en fast avgiftsdebitering för budgetåret med avräkning vid kommande års avgiftsuttag där Försäkringskassans långsiktiga självkostnader täcks. Fram till 2019 har avräkning av Försäkringskassans kostnader för Pensionsmyndighetens tjänster gjorts löpande med slutreglering i samband med årsbokslutet. Avgiftsmodellen i sig bidrar till att minska den initiala kostnadsökningen för Pensionsmyndigheten i och med att effekterna av Försäkringskassans ändrade redovisningsprinciper samt finansiering av insatser inom NextGen sprids över tid.

Konsekvenser av nuvarande prognos

För Pensionsmyndigheten är utebliven medelsförstärkning till följd av denna budgettekniska förändring mycket kännbar i ett redan ansträngt läge med underfinansiering inom flera områden och högt ställda krav på införandet av nya reformer. Pensionsmyndigheten gör bedömningen att det inte finns utrymme för ett planerat användande av anslagskrediten för dessa tillfälliga kostnader under 2021.

Beräkningar av ytterligare medelsbehov

Nedan följer en skattning av hur förändringarna slår på Pensionsmyndighetens kostnader de närmaste åren.

För det första medför en minskad andel lånefinansiering av det utvecklingsarbete Försäkringskassan utför åt myndigheten till följd av ändrade redovisningsprinciper på Försäkringskassan en nivåhöjande kostnadsökning på 20 miljoner kronor bestående över tid från 2021.

För det andra kommer de direkta kostnaderna inom utvecklingsramen att öka med ytterligare 20 miljoner kronor om Försäkringskassan utför arbete åt Pensionsmyndigheten inom NextGen som inte lånefinansieras. De nya planerna för att införa pensionsöverenskommelsen och inkomstpensionstillägget, där Försäkringskassan utvecklar mer bestående funktionalitet under längre tid, kan delvis komma att påverka detta.

Ovanstående två förändringar medför att de direkta kostnaderna beräknas öka med sammantaget 40 miljoner kronor årligen från 2021, bestående över tid. Som en motvikt mot de ökade direkta kostnaderna uppstår inte avskrivningskostnader på 8 miljoner kronor per år från 2022 (1/5 per år av lånefinansierad utveckling motsvarande 40 miljoner kronor som ersätts av direkta kostnader i och med den nya hanteringen).

Från 2026 upphör den tillfälliga kostnadsökningen på Pensionsmyndigheten.

Försäkringskassan - Redovisningsprincip/avgiftsmodell				
Fördelningsnyckel finansiering				
Förvaltningsanslag				42%
AP-fonder/Inkomstpension				33%
Premiepensionsfonder/Premiepension				25%
Finansieringsbehov, 1000-tal kronor	2020	2021	2022	2023
Förvaltningsanslag	0	16 800	13 440	10 080
AP-fonder/Inkomstpension	0	13 200	10 560	7 920
Premiepensionsfonder/Premiepension	0	10 000	8 000	6 000
Summa	0	40 000	32 000	24 000

Informationsuppdraget

Sedan bildandet har Pensionsmyndigheten aktivt verkat för att informera och ge pensionssparare och pensionärer en samlad bild av hela pensionen samt informera om vilka faktorer som påverkar pensionens storlek, hur stor pensionen kan antas bli och tydliggöra vilka konsekvenser olika val kan få för pensionen. Från och med 2020 har också det konsumentstärkande uppdraget flyttats från regleringsbrevet till att bli en del av myndighetens instruktion.

Pensionsmyndigheten har effektivt bidragit till ökad medvetenhet och information genom såväl Orange kuvert som deltagandet och finansieringen av minPension. För detta har myndigheten 2014–2017 fått extra medel på 20 miljoner kronor och från 2018 en utökning till 30 miljoner kronor. Kostnaderna för minPension och tillhörande e-legitimationshantering har ökat kraftigt under åren och uppgår från och med 2020 till 35,9 miljoner kronor, vilket gjort att myndighetens informationsinsatser kring ökad

pensionsålder, andra reformer och det konsumentstärkande uppdraget har fått stå tillbaka.

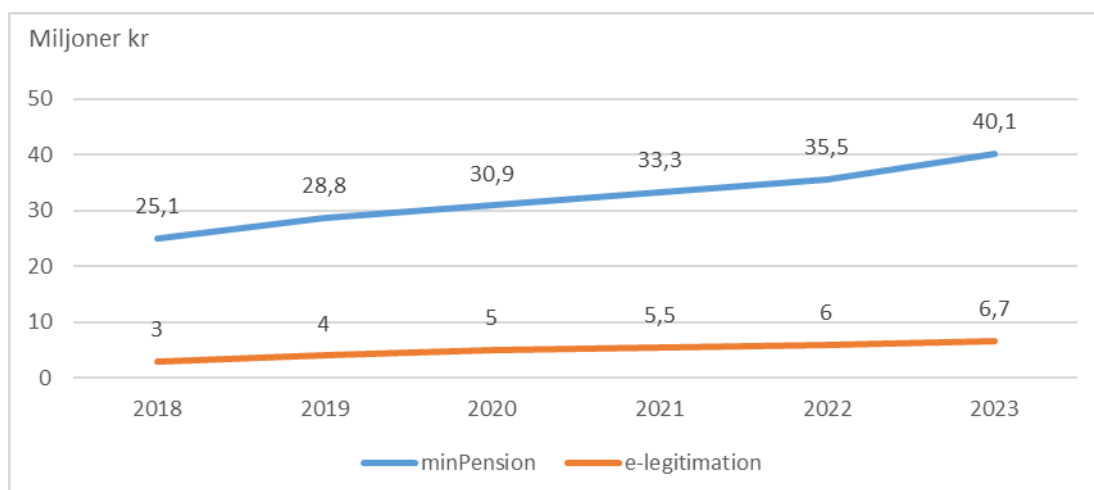
För att nå målen behöver pensionsmyndigheten utveckla sina digitala tjänster med tydlig och enkel vägledning, skapa stöd för medborgarna att löpande få uppmaningar och påminnelser och förenkla den valmiljö som bidrar till informerade beslut kring den enskildes pension.

Under 2020–2023 kommer Pensionsmyndigheten dessutom behöva anpassa sina digitala tjänster enligt EU-förordningen för Single Digital Gateway. Detta betyder att delar av Pensionsmyndighetens information och tjänster även kommer behöva erbjudas på engelska för EU-medborgare. Både översättning, utveckling och förvaltning kommer driva ökade kostnader.

Utökningen av servicekontor i Sverige skapar ett ökat tryck på kommunikationen då information behöver tillhandahållas på minoritetsspråk och ett bättre stöd för servicekontoren kring information krävs.

Den nuvarande kostnaden för minPension och deras tänkta utveckling är dock redan från och med 2020 5,9 miljoner kronor över allokerad budget, och den beräknas öka med uppemot 10 procent per år framöver.

Figur 8. Kostnadsutveckling minPension samt e-legitimation

Kostnaderna för minPension och e-legitimation kommer att öka från sammanlagt 28,1 miljoner kronor 2018 till 46,8 miljoner kronor 2023.

Konsekvenser av nuvarande prognos

Enbart de årligen ökande kostnaderna för minPension har redan börjat tränga ut övriga informationsinsatser. Med den ökning som sker så kommer 2024 all rörlig budget för riktade informationsinsatser, nyhetsbrev och kampanjer att vara helt undanträngda. Detta leder till att verksamheten från 2024 behöver skära i fasta kostnader som personal eller tryck av Orange kuvert.

Beräkningar av ytterligare medelsbehov

2020 års kostnader för minPension inklusive e-legitimation, 35,9 miljoner kronor, beräknas öka med 8 procent till 2021 och därefter med 10 procent årligen. Utifrån dagens allokerade budget på 30 miljoner kronor utgör detta

ett ökat medelsbehov med 9 miljoner kronor 2021, 12 för 2022 och 17 miljoner kronor för 2023, se följande tabell.

Informationsuppdraget				
Fördelningsnyckel finansiering				
Förvaltningsanslag		10%		
AP-fonder/Inkomstpension		60%		
Premiepensionsfonder/Premiepension		30%		

Finansieringsbehov, 1000-tal kronor	2020	2021	2022	2023
Förvaltningsanslag	0	900	1 200	1 700
AP-fonder/Inkomstpension	0	5 400	7 200	10 200
Premiepensionsfonder/Premiepension	0	2 700	3 600	5 100
Summa	0	9 000	12 000	17 000

Krisberedskap och civilt försvar

Pensionsmyndigheten har successivt intensifierat arbetet med krisberedskap och civilt försvar i syfte att stärka förmågan att upprätthålla myndighetens samhällsviktiga funktioner vid såväl fredstida kriser som vid ett läge med höjd beredskap.

I Budgetunderlaget och tidigare utgiftsprognoser har myndigheten beskrivit behovet av utökade medel för att leva upp till de av regeringen beslutade förväntningar på myndigheten om att stärka förmågan att upprätthålla samhällsviktiga funktioner så att det når upp till nödvändig nivå till 2025.

Myndigheten gör bedömningen att anvisade och aviserade medel i BP21 tillsammans med ett kompletterande avgiftsuttag ur inkomstpensionssystemet täcker beräknat medelsbehov.

Förvaltning av it-stöd för bostadstillägg samt effekter av NBT

Pensionsmyndigheten har identifierat kommande kostnadsminskningar inom bostadstilläggsområdet vilka beskrivits i Budgetunderlaget och tidigare utgiftsprognoser. Dessa kostnadsminskningar är kopplade till förvaltningskostnader som bortfaller när det gamla systemstödet stängs ned samt de effektiviseringar som beräknas uppstå när det nya systemstödet är fullt ut implementerat.

Av BP21 framgår att anslaget minskas med 45 miljoner kronor varaktigt från och med 2022 till följd av förväntade effektiviseringar inom handläggningen.

Sammanställning av Pensionsmyndighetens totala medelsbehov
Här följer en sammanställning av Pensionsmyndighetens faktiska medelsbehov, dvs. resultatet av de kostnadsökningar myndigheten beräknat ovan, och som vi bedömer behövs utöver prognosen för att upprätthålla ett godtagbart resultat inom myndighetens verksamhet samt genomföra aktuell reformagenda inom pensionsområdet.

Tabell 21. Totala administrationskostnaderna – Budget 2020 samt aviserade medel i BP21 för åren 2021–2023. Beloppen i 2021 års priser. 1000-tal kronor

	2020	2021	2022	2023
Total administrationskostnad	1 640			
	0001 760 000	1 698 000	1 699 000	
Varav Anslagsmedel	713 000	778 000	687 000	688 000
Varav AP-fonder/Inkomstpension	455 000	487 000	504 000	504 000
Varav				
Premiepensionsfonder/Premiepension	472 000	495 000	507 000	507 000

Tabell 22. Totala administrationskostnaderna – Faktiskt medelsbehov. Beloppen i 2021 års priser. 1000-tal kronor

	2020	2021	2022	2023
Total administrationskostnad	1 640			
	0001 860 000	1 797 000	1 795 000	
Varav Anslagsmedel	713 000	831 400	741 340	739 480
Varav AP-fonder/Inkomstpension	455 000	516 100	532 260	532 620
Varav				
Premiepensionsfonder/Premiepension	472 000	512 500	523 400	522 900

Nedan följer en jämförelse mellan aviserade medel i BP21 och vårt beräknade faktiska medelsbehov. Av denna framgår beräknat underskott totalt samt per finansieringskälla.

Tabell 23. Totala administrationskostnaderna – Jämförelse mellan aviserade medel i BP21 och faktiskt medelsbehov. Beloppen i 2021 års priser. 1000-tal kronor

	Fi2020	PM2020	+/-	BP2021	PM2021	+/-	BP2022	PM2022	+/-	BP2023	PM2023	+/-
Tot	1 640 000	1 640 000	0	1 760 000	1 860 000	-100 000	1 698 000	1 797 000	-99 000	1 699 000	1 795 000	-96 000
A	713 000	713 000	0	778 000	831 400	-53 400	687 000	741 340	-54 340	688 000	739 480	-51 480
AP	455 000	455 000	0	487 000	516 100	-29 100	504 000	532 260	-28 260	504 000	532 620	-28 620
PP	472 000	472 000	0	495 000	512 500	-17 500	507 000	523 400	-16 400	507 000	522 900	-15 900

Tabell 24. Utökat medelsbehov per område samt totalt. Beloppen i 2021 års priser. 1000-tal kronor

Finansieringsbehov, 1000-tal kronor	2021	2022	2023	Summa
Telefonin inom kundservice	30 000	30 000	30 000	90 000
Informationsuppdraget	10 000	13 000	18 000	41 000
FK - Redovisningsprincip/avgiftsmodell	40 000	32 000	24 000	96 000
Garantipension, tillämpning efter EU-dom	20 000	24 000	24 000	68 000
Totalt	100 000	99 000	96 000	295 000

Räntekontokredit (enligt 7 kap 4 § budgetlagen)

Pensionsmyndighetens räntekontokredit används för att finansiera rörelsekapital till myndighetens verksamhet som helhet, det vill säga som kreditutrymme för de löpande administrationskostnader avseende samtliga finansieringskällor. Behovet av kreditutrymme avseende administrationskostnaderna har vi sedan myndighetsstarten skattat till 10 procent av den totala kostnaden vilket vi också getts utrymme för i den kreditram som framgår av regleringsbrevet. Krediten har för detta ändamål endast använts marginellt.

Konstruktionen av avgiftsuttaget ur premiepensionssystemet, med årligt avgiftsuttag i maj månad, medför att krediten på räntekontot används till premiepensionens administrationskostnader under årets första månader fram till avgiftsuttaget. Under andra halvåret inverkar avgiftsuttaget i maj positivt på saldot på räntekontot. Krediten används även för Skatteverkets, Kronofogdens och Statens servicecenters administrationskostnader avseende premiepension, vilka ingår i det årliga avgiftsuttaget Pensionsmyndigheten gör i maj, och som vi överför till dessa myndigheter månadsvis i tolfedelar.

Kreditanvändningen för perioden bedöms rymmas inom tilldelad räntekontokredit, 330 miljoner kronor för 2020.

Analys

Den maximala räntekontokrediten under 2020 uppgår till 330 miljoner kronor. Räntekontokrediten får användas för att finansiera rörelsekapital till Pensionsmyndighetens verksamhet som helhet och till premiepensionssystemet fram till tidpunkten för avgiftsuttaget. Avgiftsuttag från premiepensionskonton görs en gång per år, i maj.

Den 30 september var räntekontosaldot 193 miljoner kronor. Den fanns ett överskott av likvida medel när det gäller administrationen av inkomstpension med 31 miljoner kronor och när det gäller anslagsfinansierad verksamhet med 48 miljoner kronor. För finansiering av premiepensionssystemet uppgick överskottet till 114 miljoner kronor. Överskottet beror på att det årliga avgiftsuttaget från spararnas premiepensionskonton görs under maj månad och minskar därefter successivt fram till nästa års avgiftsuttag. Räntekontosaldot består av

rörelsekapital för verksamheten samt överskott från tidigare år avseende administration av inkomstpensionen.

Särskild kredit (enligt 7 kap 6 § budgetlagen)

För att klara likviditetsbehovet i handeln med pensionspararnas fonder behövs en särskild kredit. Krediten uppgick vid myndighetsstarten 2010 till 9 000 miljoner kronor och sänktes från 2014 till 8 000 miljoner kronor. Behovet av den särskilda krediten är beroende av bland annat antalet fondbyten, pensionspararnas behållning och i vilka fonder som handel sker.

Normalt sker uppemot 5 000 fondbyten per dag. Vid ett normalt fondbytesförfarande skickas säljorder till fondförvaltaren som sedan levererar säljlikviden någon dag senare. Pensionsmyndigheten skickar i vissa fall iväg köporder till den nya fonden någon dag innan säljlikvid kommit in, för att på så sätt minska tiden som spararens konto är låst. Köplikviden finansieras i detta fall med hjälp av fondhandelskrediten. Ett annat exempel där krediten belastas är då säljlikviden blir försenad eller uppdelad och köplikvid ändå måste skickas iväg på en specifik dag.

Fondhandeln med nya pensionsrätter genomförs årligen i december och finansieras av de i förväg inbetalda pensionspremierna. Saknas tillräckligt med medel för att motsvara den pensionsgrundande inkomsten som fastställts av Skatteverket används denna kredit även vid den årliga placeringen av pensionsrätter.

Analys

Användningen av kreditramen ökade successivt fram till 2011 då krediten en enskild dag nyttjades med 7 225 miljoner kronor strax före möjligheten för förvaltningsbolag att göra automatiska massfondbyten stoppades.

En indikation på att kreditens användning åter ökar över tid är de kontoutdrag som erhålls från Riksgälden. Enligt dessa har den högsta kreditanvändningen under en enskild dag har för respektive år sett ut enligt följande:

2016	1 422 miljoner kronor (2016-02-11)
2017	2 244 miljoner kronor (2017-05-11)
2018	3 710 miljoner kronor (2018-06-13)
2019	5 621 miljoner kronor (2019-06-07)

Under 2020 har kreditanvändningen uppgått till som mest 5 375 miljoner kronor. Detta under mars månad då fondhandelsvolymen dubblerades, i huvudsak till följd av coronapandemin.

Historiskt har det visat sig att då osäkerhet råder på finansmarknaden, till exempel vid kraftig börsnedgång, ökar fondbytena och därmed belastningen på krediten. På lång sikt, i takt med att premiepensionssystemet växer och det totala förvaltade kapital som kan bli föremål för fondbyten successivt ökar, stiger användningen av den särskilda krediten.

Vid myndighetsstarten 2010 var bedömningen att vi klarade ca 100 000 samtidiga fondbyten inom ramen för fondhandelskrediten. Sedan dess har pensionsspararnas behållning på kontot ökat från i genomsnitt 70 000 kronor till 150 000 kronor. Detta bidrar till att vi i dagsläget uppskattar att vi nu kan göra ca 40 000 fondbyten samtidigt.

Pensionsmyndigheten anser att en diskussion om den särskilda kreditens storlek och eventuella flexibilitet bör föras med hänsyn taget till bland annat önskvärda servicenivåer gentemot pensionssparare och krav på myndighetens kapacitet i fondhandelsprocessen. Vi gör bedömningen att en kredit på 8 000 miljoner kronor är tillräcklig tillsvidare.

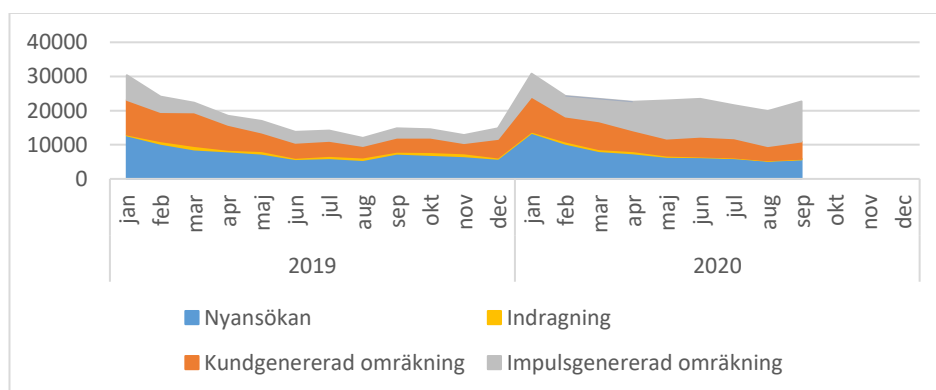
Fördjupad analys av verksamhetsläget avseende handläggningen av bostadstillägg och tillgängligheten i kundservice

Här följer en fördjupad analys av verksamhetsläget avseende handläggningen av bostadstillägg och tillgängligheten i kundservice som enligt regleringsbrevet ska lämnas vid prognostillfället.

Bostadstillägg (BT)

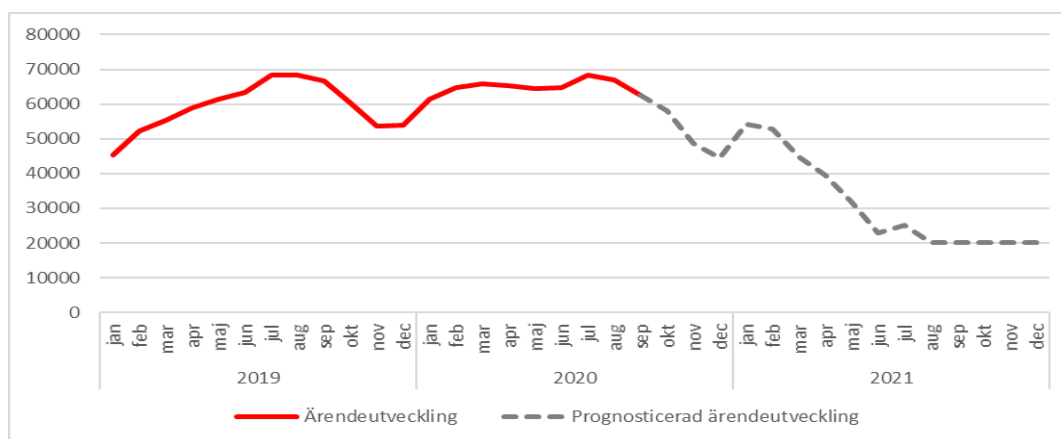
Inför 2020 höjdes prognosen för inkommande BT-ärenden till 235 000 ärenden med anledning av de lagändringar som trädde i kraft. Inflödet av ansökningar har inte blivit lika högt som prognosticerats utan motsvarar det under tidigare år. Sedan det nya handläggningssystemet (NBT) driftsattes har dock det totala inflödet av ärenden ökat dramatiskt, anledningen till det är att impulser nu i högre grad genererar ärenden. Impulser är uppgifter som inkommer från externa parter, exempelvis Försäkringskassan och Skatteverket men även från Pensionsmyndighetens egna system. I det tidigare handläggningssystemet ÄHS hanterades impulserna manuellt och resulterade inte alltid i ett ärende. I NBT skapas ett ärende direkt när impulsen inkommer. Figur 2 visar att inflödet av impulsgenererade ärenden har ökat sedan införandet av NBT. Detta innebär att större ärendevolymer omsätts, vilket inte nödvändigtvis innebär en större resursåtgång. I den ursprungliga prognosen av ärendebalansen togs inte höjd för ökningen av impulsgenererade ärenden nu revideras denna prognos till 270 000 ärenden för 2020.

Figur 9. BT, utveckling av inflöde

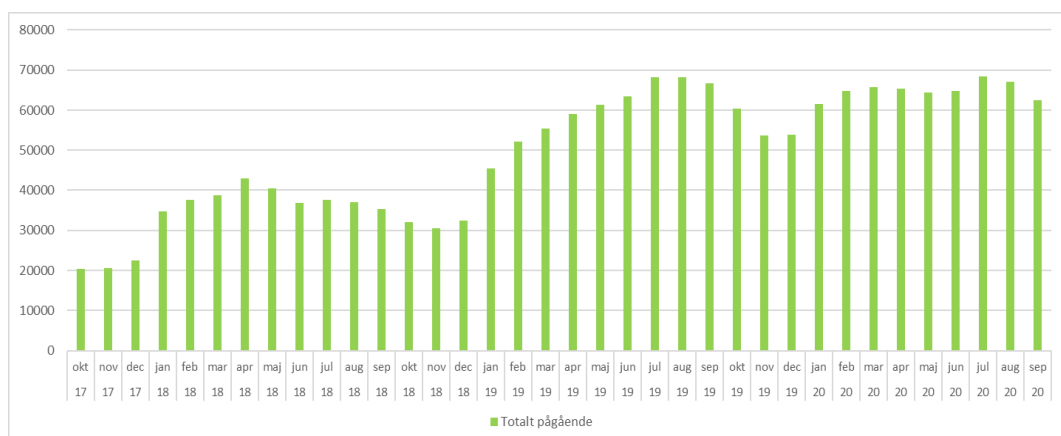

Avslutade ärenden har ökat 2020 jämfört med samma period 2019 men är i linje med prognos. Ärendebalansen ökade planerligt i början av 2020 och har sedan dess varierat mellan 60 000 och 70 000 ärenden. I samband med höstprognosen har en ny ärendeutvecklingsprognos skapats, se figur 3. Här bedöms effekterna från NBT att stegvis öka under första halvåret 2021, full effekt av NBT beräknas uppnås under andra halvåret 2021. Den största avarbetningen av ärendebalansen beräknas ske mellan mars och juni 2021.

Figur 10. BT, prognosticerad ärendeutveckling

Figur 11. BT, totalt antal pågående ärenden per månad

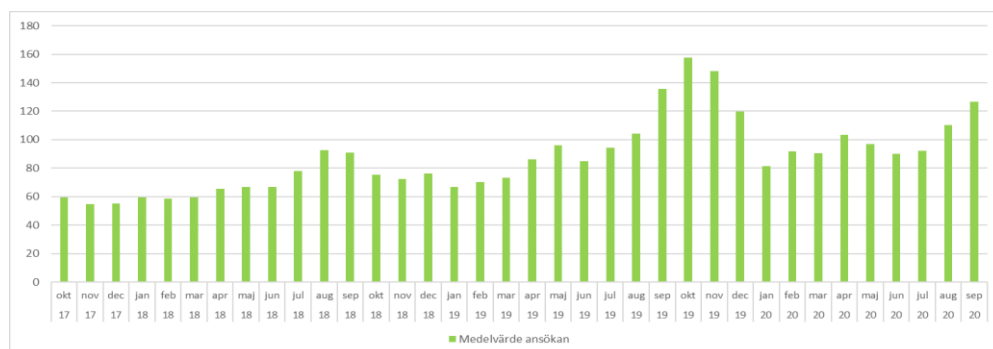

Under året har det nya handläggningssystemet successivt implementerats. Av de 203 000 ärenden som avslutats under 2020 har ca 81 000 avslutats i det nya handläggningssystemet. Övergången till NBT befinner sig i slutfasen, vid utgången av september var alla befintliga kunder flyttade till det nya systemet förutom ca 5 000 vars ärenden måste handläggas klart i ÄHS. Det har visat sig att flytten av ärenden blev mer komplicerad än planerat och övergången tog längre tid än vad som ursprungligen var tänkt. Förskjutningen tillsammans med det faktum att myndigheten inte har erhållit åskade medel för ytterligare handläggningsresurser under 2020 innebär att myndigheten inte kommer att nå målet om handläggningstid på 60 dagar under innevarande år. Genomsnittlig handläggningstid för ansökningar under perioden januari till september 2020 har varit 98 dagar och kommer sannolikt bara marginellt ändras innan året är slut.

Under 2020 har myndigheten fortsatt gjort motsvarande omprioriteringar som 2019 med förstärkningar till handläggningen av bostadstillägg genom att flytta handläggaresurser från annan verksamhet. Omfördelningen av resurser påverkar främst kundservice och återkrav då det är inom dessa förmåner som myndigheten har resurser som utan ytterligare utbildningsinsatser kan handlägga bostadstillägg. Överföringen har fått negativa effekter inom dessa områden. Inom återkravshanteringen av ärenden som avser bostadstillägg har ärendebalansen ökat från 4 750 ärenden i januari 2019 till ca 14 000 ärenden i slutet av september 2020. Det samlade återkravsbeloppet uppgår till ca 176 miljoner kronor. Dessa ärenden är resurskrävande att arbeta av och de ökade balanserna har medfört längre handläggningstider inom återkravsverksamheten. De långa handläggningstiderna inom bostadstillägg innebär att återkravsbeloppen för kunderna ofta blir stora.

Handläggningstiderna har ökat för perioden januari till september 2020 jämfört med samma period 2019, se figur 5 nedan. Däremot är handläggningstiderna lägre i september 2020 jämfört med september 2019. Handläggningstiderna under hösten 2020 påverkas negativt av arbetet med att avsluta samtliga gamla ärenden i det gamla ärendesystemet ÄHS som nu ska stängas.

Figur 12. Bostadstillägg, genomströmningstid ansökningar

Myndigheten vidtar fortsatt åtgärder för att komma tillrätta med de långa handläggningstiderna inom bostadstillägg och svarstiderna inom kundservice. Åtgärderna innefattar, utöver införandet av NBT, även informations- och kommunikationsinsatser och förbättringar av handläggningsprocesserna.⁴

Kundservice

Verksamhetsläget inom kundservice var vid ingången på 2020 ansträngt.

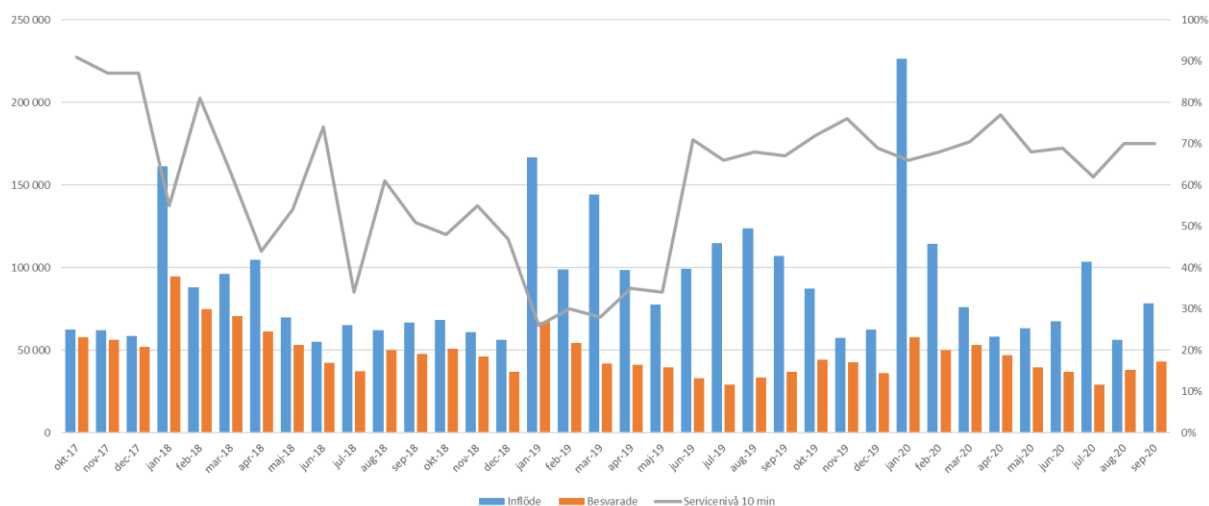
Under januari var antalet som ringde myndigheten rekordstort. Under mars och april minskade inflödet av samtal till kundservice kraftigt, inflödet var endast drygt hälften mot samma period föregående år samtidigt som en högre bemanning och en utökad användning av en call back-funktion

⁴ En handlingsplan för att komma tillrätta med de långa handläggningstiderna inom bostadstillägg och kundservice har lämnats till regeringen (Socialdepartementet) den 22 februari 2020

medfört att färre kunder behöver ringa om. Minskningen av antalet samtal har sammanfallit med början av den rådande coronapandemin.

Under perioden maj till september var inflödet istället något högre än prognos.

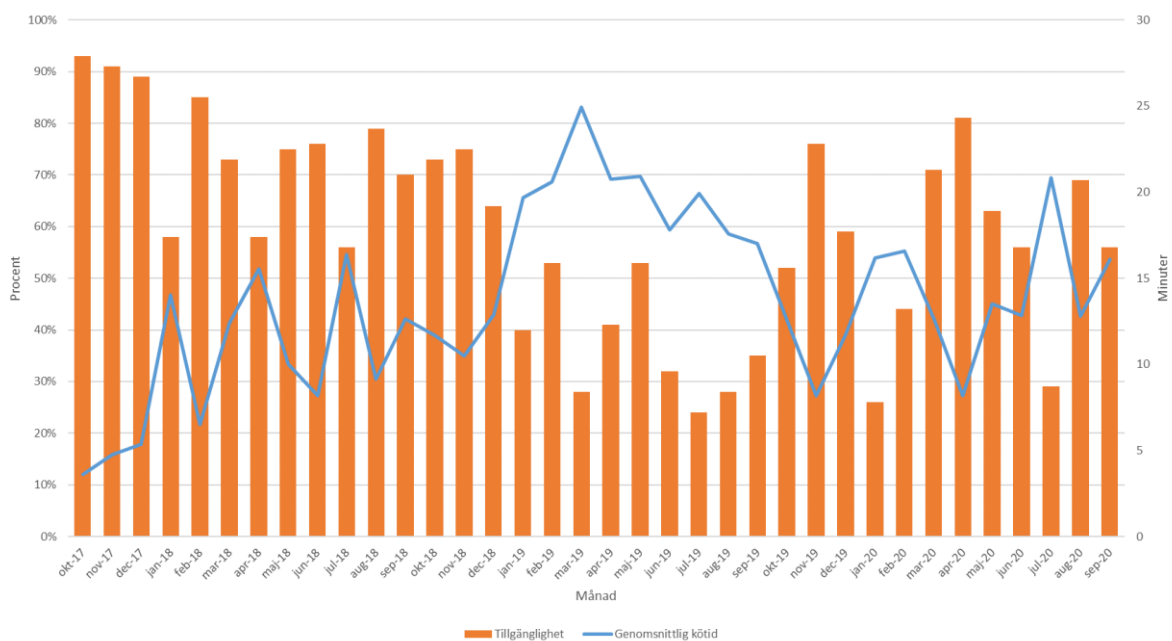
Figur 13. Kundservice, inflöde och servicenivå

Som tidigare beskrivits bedöms kundservice, trots nedgången i antalet samtal i mars och april, ha en otillräcklig bemanning för att kunna möta inflödet av samtal och e-post. Kapaciteten är i nuläget beräknad till att kunna besvara mellan 40 000 och 60 000 samtal per månad och antalet inkommande samtal har under 2020 varierat mellan 56 000 och 226 000 samtal⁵.

⁵ Nuvarande resursbehov är redogjort för under avsnitt *Telefonin inom kundservice*

Figur 14. Kundservice, tillgänglighet och kötid

Grundbemanningen inom kundservice ligger på en något högre nivå jämfört med föregående år och har dessutom utökats med konsulter. Fler samtal har besvarats i år jämfört med föregående år även om skillnaden är marginell. Att inte effekten av de ökade resurserna blivit större beror på att de genomsnittliga samtalstiderna har ökat under året. Detta är dock en förväntad följd av myndighetens nya fokus på att vid första samtalet hjälpa kunderna med deras samlade frågeställningar i syfte att minska onödiga omringningar eller andra framtida kontakter. Även handläggning av ärenden direkt i telefon har ökat. Effekterna av det nya arbetssättet bedöms på sikt innebära en ökad kundnytta för de som tar kontakt med myndigheten, minskad onödig efterfrågan på andra tjänster hos myndigheten, ökad kostnadseffektivitet när färre handläggare behöver involveras i varje kunds ärende och ökade frisktal då pensionshandläggarna i kundservice får en ökad variation i sitt arbete.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

1:5 Barnpension och efterlevandestöd

Tabell 25. Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

2020	2021	2022	2023	2024
1 033 500	1 032 500	1 049 700	1 087 100	1 120 700

Analys

För år 2020 beräknas utgifterna bli 771 miljoner kronor för barnpension och 262 miljoner kronor för efterlevandestöd.

Anslagskrediterna räcker inte för 2020 och anslagskrediterna behöver därför utökas. Avvikelsen från tilldelade medel är 69 miljoner kronor.

Antalet barnpensioner har tidigare minskat under en dryg tioårsperiod men sedan tre år tillbaka så ökar de och de beräknas fortsätta öka under prognosperioden. Antalet barnpensioner är vanligast för barn över 12 år. Antalet personer i de åldrarna beräknas öka enligt SCB:s befolkningsprognos.

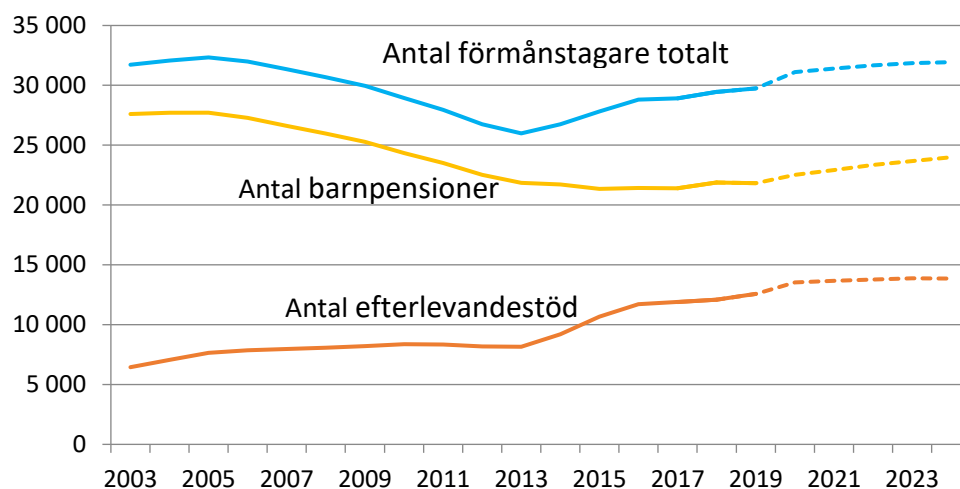
Det totala antalet barn med efterlevandestöd som utfyllnad till barnpensionen samt med enbart efterlevandestöd minskade något under åren 2011–2013 men under åren 2014–2019 ökade antalet, från 8 100 i december 2013 till 12 600 i december 2019. Antalet efterlevandestöd påverkas av antalet barn som invandrar. De barn som invandrar till Sverige och vars ena eller båda föräldrar har avlidit kan ha rätt till efterlevandestöd.

Nivån för underhållsstödet är idag högre än den är för efterlevandestöd. Nivån höjdes ytterligare under 2018 för barn som har fyllt 15 år och från januari 2019 även för barn mellan 11 och 14 år. De som kan vara berättigade till efterlevandestöd men som inte har bevis eller som inte har tillräcklig kännedom om föräldrarnas dödsfall kan söka underhållsstöd istället för efterlevandestöd. Detta kommer troligen fortsätta ha en dämpande effekt på utgiftsutvecklingen för efterlevandestöd.

Vi beräknar att antalet efterlevandestöd kommer att fortsätta att öka svagt till och med 2024.

Det diagram som följer visar utvecklingen av antalet med de två förmånerna i december respektive år samt det totala antalet förmånstagare med barnpension och/eller efterlevandestöd.

Figur 15. Antal förmånstagare med barnpension eller efterlevandestöd, utfall och prognos

Medelbeloppet för barnpension påverkas av inkomstindex. Inkomstindex har räknats upp med 3,8 procent 2020 och med följsamhetsindexeringen innebär det att inkomstgrundad barnpension har räknats upp med 2,1 procent. Medelbeloppet beräknas bli 33 700 kronor år 2020 och 35 500 kronor år 2024.

Medelbeloppet för efterlevandestöd, som främst påverkas av prisbasbeloppet, beräknas bli 16 700 år 2020 och 17 500 år 2024. Det beror bland annat på utvecklingen av prisbasbeloppet.

Den maximala tid som belopp kan utbetalas retroaktivt för efterlevandestöd har sänkts från två år till 6 månader den 1 juli 2018 och har sänkts ytterligare till 1 månad från och med 2020. Det har en sänkande effekt på utgiftsprognosen.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2020.

Figur 16. Prognosjämförelse utgifter för barnpension och efterlevandestöd. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2020	2021	2022	2023
Föregående prognosbelopp	1 016 900	1 022 000	1 022 400	1 060 500
Överföring till/från andra anslag				
Ändrade makroekonomiska antaganden		-800	+16 200	+15 300
Volym- och strukturförändringar	+16 600	+11 300	+11 100	+11 300
Ny regel				
Övrigt				
Ny prognos	1 033 500	1 032 500	1 049 700	1 087 100
Differens i 1000-tal kronor	+16 600	+10 500	+27 300	+26 600
Differens i procent	+1,6	+1,0	+2,7	+2,5

Ändrade makroekonomiska antaganden

Prognosen för inkomstindex har sänkts för 2021 men höjts för åren 2022–2023. Prognosen för prisbasbeloppet har höjts för åren 2021–2023. Det har haft en sänkande effekt för 2021 men en höjande effekt för 2022–2023 för barnpension och efterlevandestöd.

Volym- och strukturförändringar

De retroaktiva utgifterna för 2020 har höjts jämfört med prognosen i föregående anslagsuppföljning. Utgifterna för retroaktiva utbetalningar har varit något högre under de senaste månaderna jämfört med vad vi tidigare prognostiserat.

Antalet barnpensioner beräknas bli något fler än vad som prognostiserades i föregående anslagsuppföljning. Under de senaste månaderna har antalet med barnpension ökat något.

1:7 Pensionsrätt för barnår

Tabell 26. Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2020	2021	2022	2023	2024
Anslag (= tillgängliga medel=anslagsbelastning)	7 565 300*	8 070 800*	8 345 700	8 717 200	8 716 700
Preliminär avgift	7 615 585	8 030 348			
Reglering, avser förhållanden tre år tidigare	-50 285	40 452	208 300	367 900	59 800
Prognostiserad avgift för respektive år	7 970 000	8 087 900	8 137 400	8 349 300	8 656 900

*Fastställd av riksdag eller regering.

Anslaget omfattar statliga ålderspensionsavgifter för barnårsrätt till personer med barn under 5 år. Adoptivbarn utgör ett undantag och pensionsrätten beräknas då från det datum när föräldern/föräldrarna får omvårdnaden. Det kan leda till att barn upp till 10 års ålder omfattas av pensionsrätt för barnår.

Den statliga ålderspensionsavgiften består av två delar: dels en preliminär avgift som baseras på den beräknade pensionsrätten för barnår, dels ett regleringsbelopp som täcker avvikelserna mellan det preliminära belopp som tagits ut och faktisk avgift. Regleringen äger rum tre år efter det att det preliminära beloppet tas ut.

Analys

För försäkrad förälder till små barn i åldern 0–4 år och/eller med adoptivbarn som inte uppnått 11-årsåldern, fastställs det pensionsgrundande beloppet som det förmånligaste av följande tre beräkningsalternativ:

1. En utfyllnad till den enskildes pensionsunderlag året före barnets födelse/året då adoptivbarnet är i adoptivföräldrars vård.
2. En utfyllnad till 75 procent av den genomsnittliga pensionsgrundande inkomsten för alla försäkrade under 65 år.
3. Ett fast belopp på ett inkomstbasbelopp.

Prognosen påverkas dels av antalsutvecklingen av barn huvudsakligen i åldern 0–4 år, dels av utvecklingen av medelbelopp som beräknas i de olika beräkningsalternativen. Medelbeloppen påverkas i sin tur av timlöneutvecklingen, inkomstbasbeloppets utveckling och utvecklingen av den pensionsgrundande inkomsten.

Anslagsbeloppet år 2020 är 7 565 miljoner kronor inklusive ett regleringsbelopp på minus 50 miljoner kronor. År 2021 är anslaget 8 071 miljoner kronor inklusive ett regleringsbelopp om 41 miljoner kronor. Utvecklingen av anslagsposten, exklusive regleringsbelopp, för åren 2020–2023 följer främst utvecklingen av timlönen, sysselsättningsgraden, inkomstbasbeloppet samt antalet barn i åldern 0–4 år.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen juli 2020.

Tabell 27. Prognosjämförelse Pensionsrätt för barnår. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2020	2021	2022	2023
Föregående prognosbelopp	7 565 300	8 188 000	8 301 200	8 695 200
Överföring till/från andra anslag				
Ändrade makroekonomiska antaganden		-40 800	+63 700	+63 600
Volym- och strukturförändringar		-18 800	-18 200	+2 600
Ny regel				
Ändrat regleringsbelopp avseende tre år tidigare			-1 000	-44 200
Differens mot förslag i budgetpropositionen		-57 600		
Ny prognos	7 565 300	8 070 800	8 345 700	8 717 200
Differens i 1000-tal kronor		-117 200	44 500	22 000
Differens i procent		-1,4	+0,5	+0,3

Ändrade makroekonomiska antaganden

Prognosen är sänkt för 2021, dels på grund av den sänkta prognosen för inkomstbasbeloppet, dels på grund av ändringarna i prognosen för timlöneökning. Prognosen är höjd för 2022–2023 främst på grund av höjningarna av inkomstbasbeloppet för respektive år, men också på grund av höjningarna av timlöneökningen för åren 2021–2022.

Volym- och strukturförändringar

För åren 2021–2022 är prognosen sänkt främst på grund av den sänkta prognosen för arbetslöshet. Den lägre arbetslösheten leder till att fler barnårskrätter räknas enligt alternativ 3 och färre enligt alternativ 1, och alternativ 3 har en lägre medelkostnad än alternativ 1.

För år 2023 är ändringarna av arbetslöshet liknande men mycket svagare. Den höjda prognosen för inkomstindex 2023 leder till att fler barnårskrätter beräknas enligt alternativ 2, vilket är alternativet med högst medelbelopp.

Ändrat regleringsbelopp avseende tre år tidigare

Sänkningen år 2023 beror främst på sänkt timlöneökning år 2020.

Ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget

Tabell 28. Prognos anslag. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2020	2021	2022	2023	2024
Pensioner från AP-fonderna	326 322 000	333 270 000	337 575 000	349 862 000	361 348 000
Övriga utgifter från AP-fonderna	3 064 000	3 171 000	3 251 000	3 321 000	3 402 000
Summa under utgiftstaket	329 386 000	336 441 000	340 826 000	353 183 000	364 750 000
Premiepensioner	15 067 000	17 300 000	20 208 000	23 378 000	26 834 000
Summa ålderspensionssystemet	344 453 000	353 741 000	361 034 000	376 561 000	391 584 000

De utgifter som redovisas i detta avsnitt omfattar den inkomstgrundade ålderspensionen, det vill säga förmånerna tilläggspension, inkomstpension och premiepension. Dessa förmåner finansieras via AP-fonderna och premiepensionssystemet. Även AP-fondernas administrationskostnader, förvaltningsavgifter och kostnadsersättningar till Pensionsmyndigheten och Skatteverket med flera ingår i de utgifter som redovisas. Dessutom ingår överföringar av pensionsrätter till de europeiska gemenskaperna enligt lag (2002:125).

Utgifterna för de inkomstgrundade ålderspensionerna ingår inte i statens budget. AP-fondernas utbetalningar och administrationskostnader med mera redovisas ändå under statens utgiftstak. Premiepensionerna redovisas däremot inte under utgiftstaket.

Prognosen har inte tagit hänsyn till höjningen av den lägsta pensionsåldern från 62 till 63 och höjningen av den högre pensionsåldern från 65 till 66 för år 2023 eftersom regeringen inte har lämnat någon proposition.

Analys

Utgifterna för de inkomstgrundade pensionsförmånerna beräknas öka med 15,1 miljarder kronor från år 2019 till 2020. Inkomstindex för år 2021 är i princip oförändrat sedan föregående prognos och utgifterna väntas öka med 9,3 miljarder kronor under året. Inkomstindex år 2022 väntas stiga svagt och utgifterna beräknas öka med 7,3 miljarder kronor under året. För 2023 och 2024 tilltar ökningen av inkomstindex och utbetalningarna beräknas öka med 15,5 respektive 15,0 miljarder kronor.

Utgifterna väntas öka konstant varje år till följd av ett ökat antal ålderspensionärer och att en allt större andel av pensionen utgörs av inkomstgrundad ålderspension för den genomsnittliga pensionären. En indexering under noll skulle kunna bryta denna trend, men ett sådant fall beräknas inte ske under prognosperioden.

Antalet pensionärer med ålderspension (inklusive de med enbart garantipension eller premiepension) beräknas öka från 2 269 000 i december 2019 till 2 415 000 i december 2024. Det beror främst på att antalet personer i befolkningen som är äldre än 65 år ökar. Ett stigande antal utomlandsbosatta som har tjänat in pensionsrätter i Sverige är en annan orsak till ökningen.

Antalet tilläggs pensioner beräknas minska från 2 001 000 i december 2019 till 1 621 000 i december 2024. De som är födda 1954 eller senare får inte tilläggs pension utan bara pension från det nya pensionssystemet – inkomstpension och premiepension. Under 2020 är det endast de som fyller 67 år eller som är äldre som kommer att få delar av tilläggs pension när de tar ut sin pension. Eftersom det är få som tar ut pension så pass sent i livet så kommer antalet tilläggs pensioner minska kraftigt framöver.

Antalet inkomstpensioner beräknas öka från 1 793 000 i december 2019 till 2 163 000 i december år 2024. Orsaken till den kraftiga ökningen är att alla nya pensionärer med pensionsrätter får inkomstpension samtidigt som majoriteten av dessa pensionärer fortfarande är relativt unga.

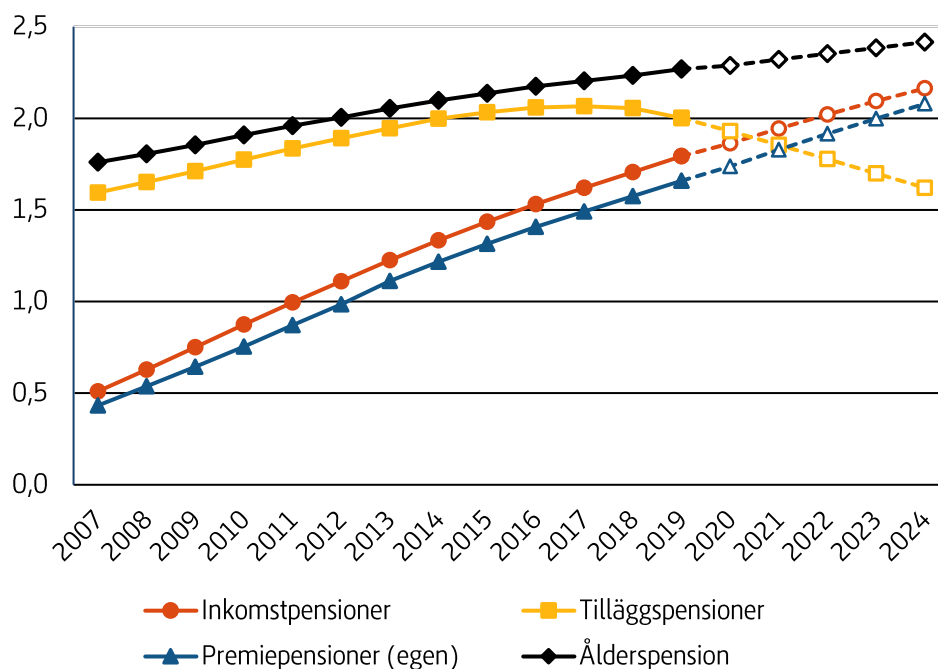
Antalet premiepensioner är färre än antalet inkomstpensioner trots att ungefär 4 900 personer endast har premiepension. De flesta av dem som enbart tar ut premiepension är yngre än 65 år.

Knappt 129 000 pensionärer som är 65 år eller äldre har inkomstpension men ingen premiepension. En del av dem som har inkomstpension men ingen premiepension har inte heller rätt till premiepension eftersom premiepensionsrätter inte kunde tjänas in före 1995.

Antalet premiepensioner, exklusive premiepensioner till efterlevande, var 1 659 000 i december 2019 och beräknas bli 2 079 000 till december 2024. Det var drygt 27 000 efterlevande som fick premiepension i december 2019 och dessa beräknas stiga till knappt 50 000 till december 2024. Den stora ökningen beror på att nästan alla nyblivna pensionärer har premiepension och att befintliga pensionärer blir allt äldre.

Diagrammet nedan visar hur antalet ålderspensioner (inklusive de med enbart garantipension eller premiepension) har utvecklats sedan 2007 och hur antalet beräknas fortsätta att öka. Dessutom redovisas utvecklingen för de olika inkomstgrundade ålderspensionerna. Statistiken avser december månad.

Figur 17. Antal ålderspensioner, tilläggs-pensioner, inkomstpensioner och premiepensioner i december, miljoner

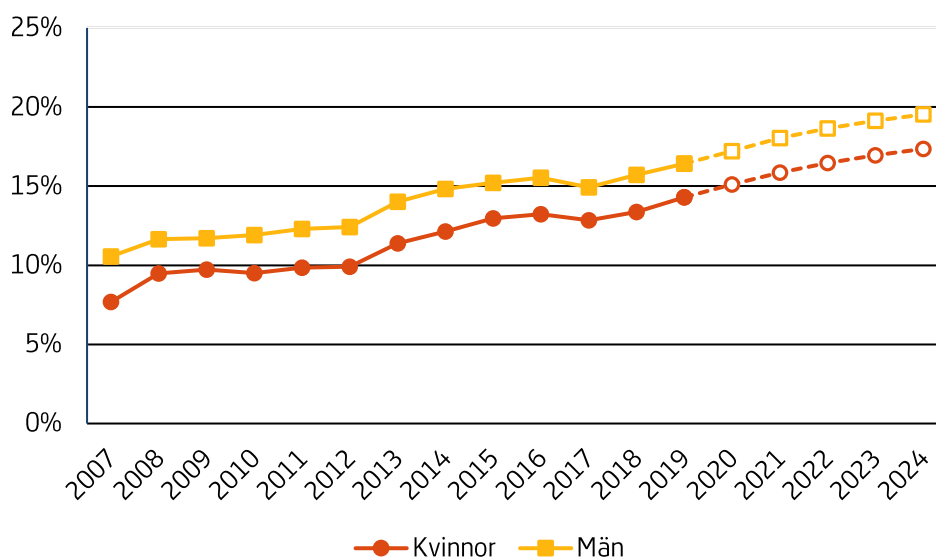

2019 utmärkte sig med relativt markant ökning av andelen som valde att ta ut pension i yngre åldrar. Den långsiktiga trenden pekar mot att en ökande andel av de med intjänade pensionsrätter väljer att ta ut pension innan 65 års ålder. Samtidigt pekar trender på att det också är allt vanligare att ta ut pension även efter 65 års ålder.

Data från de tre första kvartalen 2020 visar att coronaviruspandemin än så länge inte har någon påverkan på pensioneringsmönstret som fortsätter enligt långtgående trend. Trenden pekar på att allt större andelar väljer att ta ut sin pension antingen före de uppnått riktåldern eller efter de passerat riktåldern.

Diagrammet som följer visar hur stor andel av alla 62-åringar som tjänat in pensionsrätter som var pensionärer i december, per år.

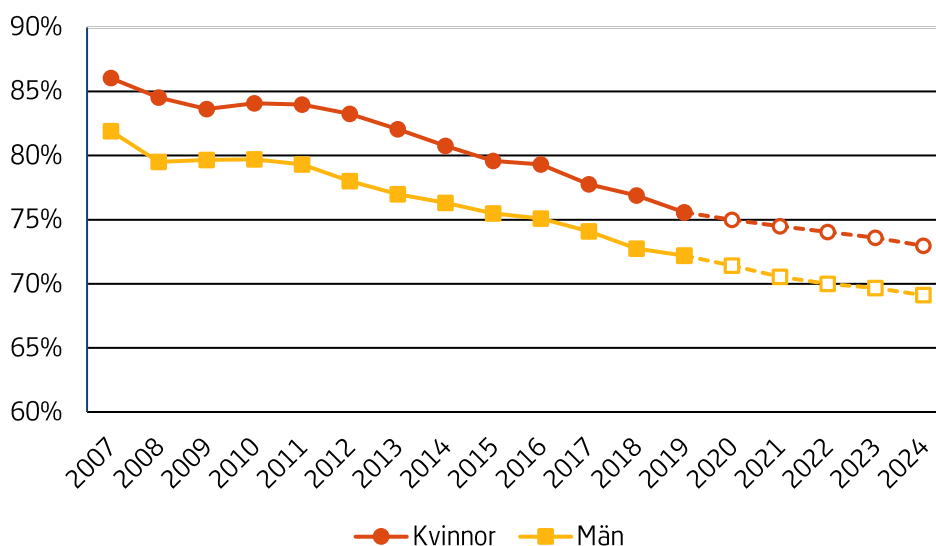
Figur 18. Andel pensionsberättigade 62-åringar som fick inkomstpension i december, procent

Vi kan inte observera någon anpassning i pensionsbeteende hittills utifrån statistiken. Andelen som har tagit ut sin pension vid 62 års ålder antas öka något under 2020, något mer än i föregående prognos.

Diagrammet som följer visar hur stor andel av alla 65-åringar som tjänat in pensionsrätter som hade inkomstpension i december, per år.

Figur 19. Andel pensionsberättigade 65-åringar som fick inkomstpension i december, procent

Prognosen antar att pensioneringsmönstret följer den långa trenden och andelen som gått i pension vid 65 års ålder fortsätter minska.

Inkomstpensionens storlek beräknas öka vilket bland annat beror på tjugondelsinfasningen av förmånen och av indexering. På motsatt sätt

minskar tilläggspensionen beroende på att endast de som är födda 1937 eller tidigare får hela sin pension utbetald i form av tilläggspension.

Premiepensionen ökar över tid till följd av att de nyblivna pensionärerna har kunnat tjäna in pensionsrätter till premiepensionen under fler år än äldre årskullar. Pensionsbeloppet påverkas sedan till stor del av aktie- och ränteutvecklingen samt av ändringar av förskottsrentan för premiepension.

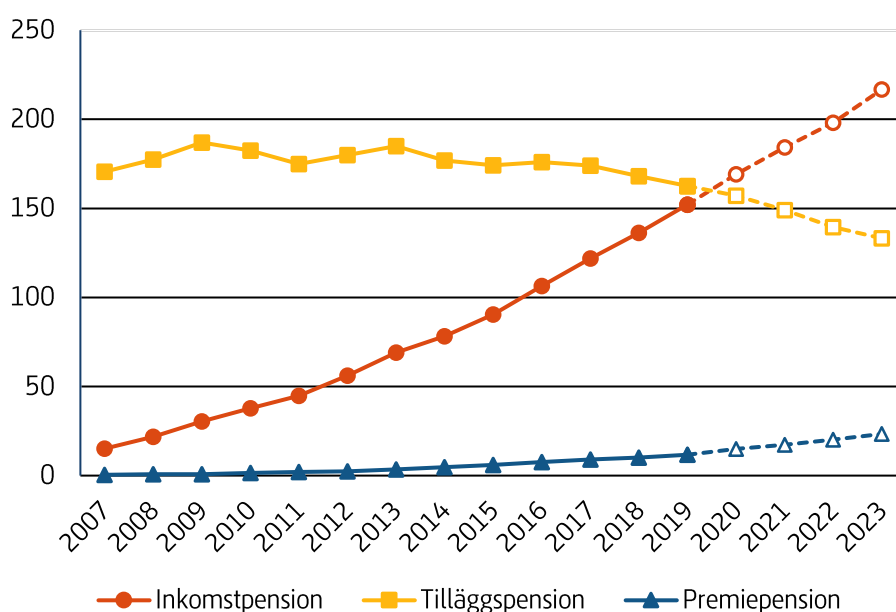
Medelbeloppet för inkomstpension beräknas öka med 6,3 procent 2020 och med 4,6 procent för 2021, till följd av ett lägre inkomstindex. För 2022 beräknas medelbeloppet endast öka med 3,2 procent på grund av att indexeringen av inkomstpensionerna är under noll för året. Medelbeloppet ökar dock ändå från året innan eftersom yngre nyblivna pensionärer har högre pension än de äldre. År 2023 beräknas medelbeloppsökningen återhämta sig till 5,4 procent följt av 4,8 procent år 2024.

Medelbeloppet för tilläggspension beräknas minska med 0,1 procent år 2020, 1,4 procent 2021, 2,5 procent 2022, 0,3 procent 2023 och 0,8 procent 2024. Likt för inkomstpensionen så påverkas tilläggspensionen av att indexeringen är under noll för 2022.

Medelbeloppet för premiepension, exklusive premiepension till efterlevande, beräknas öka med 20 procent 2020 och 7,9 procent 2021. Den stora uppgången för 2020 förklaras av de kraftiga uppgångarna på aktiemarknaderna under 2019 och den svaga ökningen för 2021 förklaras av att aktiemarknadens nedgång under första halvåret 2020. Premiepensionen beräknas sedan öka med 10,3 procent för samtliga år 2022–2024, främst till följd av inflödet av nya pensionärer.

Diagrammet som följer visar utvecklingen av utgifterna för de inkomstgrundade pensionsförmånerna redovisat i antal miljarder kronor.

Figur 20. Utgifter för inkomstgrundade pensionsförmåner, miljarder kronor

År 2020 beräknas 46,0 procent av utbetalningarna utgöras av tilläggspension, 49,6 procent av inkomstpension och 4,4 procent av premiepension. Detta blir första året som utgifterna för inkomstpension överstiger dem för tilläggspension. År 2024 beräknas tilläggspensionens andel ha minskat ner till 32,5 procent. Inkomstpension beräknas då utgöra 60,5 procent av utbetalningarna och premiepension 7,0 procent.

Coronaviruspandemin

Till följd av effekter och förväntade framtida effekter av coronaviruspandemin så har vissa antaganden justerats. Följande är en redogörelse över de uppdaterade antagandena.

Dödstal för inkomstpension och tilläggspension

Statistiken pekar på att överdödligheten över våren inte ser ut att nämnvärt påverka året 2020 i sin helhet. Det är ganska tidigt att uttala sig om exakt hur påverkan kommer att se ut. Vid nästa prognostillfälle, februari 2021, kommer det att finnas mer underlag och vi kommer att kunna utvärdera år 2020. Jämfört med prognoser innan pandemins utbrott beräknas det vara drygt 2 000 färre pensionärer vid årets slut. Denna siffra avser både effekten av förändrade dödstal och eventuellt förändrat nyblivna pensionärer.

Pensioneringsmönster

Prognosen antar, likt föregående prognos, att pensioneringsmönstret i stort kommer följa den långtgående trenden. Detta har behandlats i texten ovan under rubriken *Analys*.

Premiepension

Pandemin medförde en kraftig nedgång på aktiemarknaden under våren, vilket tillfälligt sänkte premiepensionsutbetalningarna för nyblivna pensionärer. Marknaden har dock återhämtat sig sedan dess och ligger nu till och med högre än vid årets början. Prognosen antar att marknaden fortsätter att ge normal avkastning året ut.

Jämförelse med föregående prognos

I tabellen nedan görs en jämförelse med föregående prognos som lämnades till regeringen i juli 2020.

Tabell 29. Prognosjämförelse utgifter för ålderspensionssystemet. Beloppen anges i 1000-tal kronor

	2020	2021	2022	2023
Föregående prognosbelopp	344 552 000	353 710 000	353 439 000	369 316 000
Varav utgifter under utgiftstaket	329 414 000	336 955 000	333 950 000	346 852 000
Ändrade makroekonomiska antaganden		-731 000	+6 562 000	5 921 000
Volym- och strukturförändringar	-3 000	+175 000	+261 000	+362 000
Ny regel				
Förändring av överföringar till EG	+2 000			
Förändring av administrationskostnader	-27 000	+42 000	+53 000	+48 000
Ny prognos utgifter under utgiftstaket	329 386 000	336 441 000	340 826 000	353 183 000
Förändrad prognos för premiepensioner	-71 000	+545 000	+719 000	+914 000
Ny prognos	344 453 000	353 741 000	361 034 000	376 561 000
Differens i 1000-tal kronor	-99 000	+31 000	+7 595 000	+7 245 000
Differens i procent	-0,0	+0,0	+2,1	+2,0

Ändrade makroekonomiska antaganden

Den främsta makroekonomiska påverkan på utgifterna utgörs av förändringar i inkomstindex vilket påverkar inkomstpensionen och tilläggspensionen. Förändringar i inflation och timlöneökning kan påverka prognosen av administrationskostnader. Inkomstbasbeloppet används för att prognosticera intjänade pensionsrätter till inkomstpension och premiepension till de som ännu inte tagit ut sin pension.

Prognosen av inkomstindex har sänkts för år 2021 men höjts för åren 2022–2023. Prognosen för inkomstindex är sänkt med 0,2 procent för år 2021 och höjd med 2,0 samt 1,7 procent för år 2022 och 2023, respektive. Detta medför att prognosen av inkomstpension och tilläggspension för år 2021 minskar med 0,7 miljarder. För år 2022 och 2023 höjs prognosen med 6,6 respektive 5,9 miljarder.

Volym- och strukturförändringar

Senaste statistiken visar tecken på något högre antal pensionärer i åldrar under 70 år över hela prognosperioden. Se texten till rubriken *Analys* för mer information.

Framskrivningen av dödligheten för år 2020 har justerats efter senaste statistik. Justeringen höjer antalet pensionärer under hela prognosperioden jämfört med föregående prognos, dock med något lägre medelbelopp år 2020.

Förändring för administrationskostnader

Utgifterna för administrationskostnader minskar något år 2020 och ökar 2021–2023. Kostnaderna för AP-fondernas administration följer förändringen av prognoserna av timlöneökning och inflation.

Förändrad prognos för premiepensioner

Prognosen antar att värdet på sparande i fondförsäkring ökar med 2 procent för 2020 till en följd av utvecklingen på börsmarknaden, upp från att minska med 5 procent förra prognosen. Detta medför en ökning av utbetalningarna för åren 2021–2023 på mellan 0,5 till 0,9 miljarder kronor per år. De som påbörjat uttag av premiepension under 2020, när marknaden varit svag, har dock haft en tydlig effekt på medelbeloppet som betalats ut under året. Se rubriken *Coronaviruspandemin* för mer information om effekterna av nedgångar på börsmarknaden.

www.pensionsmyndigheten.se